

zeruko
ARGIA

1979-Maiatza-6-XLII garren urtea 828 zenbakia 60 peza

MAIATZA
I

EUSKADI SIOUX

40 URTE
ETA GERO...
JAWGH!

Hº = 429127
429127

editoriala

Maiatzak 1. Langileriaren eguna. Langileriaren borroka, izerdi eta odol isurtzearen oroitzapenez jai egiten den eguna.

Izan ere langileria iritsi den lekura iritsi bada, asko penatuz heldu da. Borrokarik ez balu egin, jopu eta esklabu litzateke oraindik. Lan-orduak arintzeko, soldataren eta lanaren segurantzia izateko, gaixoaldi eta zahartzarorako asegurantza lortzeko eta abarretarako borroka latza jo behar izan du. Hala ere langabeziaren erasoak du berriro zapaltzen.

Borroka latzaz lortu ditu huelga egiteko, sindikatuak sortzeko, batzartzeko eta elkartzeko eskubideak ere.

Baina langileria ez da bere lantegiko eskubideak eskuratzeko bakarrik borrokatu. Gizartegintzan eta herrigintzan ere eskurik nahi luke. Badaki berari dagozkion arazo guztiak ez direla lantegi barruan bakarrik konpontzen edo okertzen. Gizarte eta bizimodu baten barruan finkatzen da lantegiko bizitza.

Kanpitalismoaren eta zentralismoaren interesetan moldaturik dago gizarte osoa. Lantegi barruan eta kanpoan zapaltzen da langileria: irakaskuntzan, etxegintzan, osasungintzan. Gizonak beharrezkoak dituen zerbitzu guztietan langileria diruduna baino baztertuagoa dago.

Aginte lekuak berriro dira hauteskunder, oraindik orain. Langileriak ez du aginpidea hartu. Baina, zenbait leku eskuratu ditu. Gero eta gehiago eskuratzeko modua egin beharko du

aurrerantzean. Garaipenaren pozean egin beharko du lan eta borroka egunero. Borrokaldi asko galduz, baina gerra irabazteko uste osoz.

Gizartegintza eta herrigintza osoari heldu behar dio langileriak, etsi gabe. Medikuzerbitzurik eza, eskolarik eza, berdegunerik eza, autobusik eza eta abar inork baino gehiago nozitzen ditu langileriak. Etxe tarte, estu eta ilunetan bizi beharrak eguzkiaren argia eta haizearen garbia ere urritu egin dizkio.

Kontzejaltzak eta diputatutzak giltza txikia eskaini diete langileei. Baina sarrailez eta morroloz itxitako ate haundiak ikusteko hainbat zirrikutu irekiko dute giltza txiki horiekin. Erabaki nagusiak hartzen diren lekuko giltza eskura arte ezin duela etsi ikusiko du honela.

Erabaki lekuak eta administrazioa urruti izateak zer tranpabide dituen ohartuko da. Erabakiak Euskadi mailan hartzeak dituen bentaja izugarriez jabetuko da. Bertatik bertara ikusiko lituzke orduan onerako ala txarrerako diren neurriak eta jokabideak.

Jauntxoan, haundizkien eta dirudunen jokabideak herriaren bizitza, hizkuntza eta kultura desegiten dituela jakingo du. Eta herri horren pentsaera, bizitza, hizkuntza eta kultura bereganatu beharraren gose-egarria sumatuko du, bere barruan. Euskal Herriaren nortasuna, burujabetza eta euskaltasuna bere helburuen zatitzat harturik borrokatu beharko du, Euskadi sozialista, euskalduna eta askea egin arte.

zeruko
ARGIA

Lehendakari: Kaietano Ezeiza.

Zuzendari: Elixabete Garmendia.

Zuzendari Ordezko: Pilar Iparragirre.

Erredakzioa: Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi eta Gorka Reizabal. Bilbon: Gorka Abad eta Karlos Donoso. Iruinean: Txema Larrea. Iparraldean: Mikel Iribarren "Xinaberri" eta Astema.

Idazleak: Mikel Atxaga, Estepan Aldamiz-Etxebarria, Joxe Alkiza, Jokin Arostegi, I. Bujanda, Pello Lizarralde, Jon Urrujolegi, Jorja Cirera, Iñigo Larmarca, M. Auzmendi, Menu Aranburu, F. Ostolaza "Uztargile", J. M. Bujanda, Muxikina Taldea, J. J. Uribe, Joxemari Velez de Mendizabal, Joseba Sarrienaia, Julen Kalzada, Andoni Sarriegi "Murumendi", Xalbardin eta Kaietano Ezeiza.

Marrakzi eta diseinuak: Antton Olariaga, Larrarte, Tororo, Karlos Valverde, Mikel Plazaola, Ramon Agirre eta M. Artola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etxeberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena, Txema Ormazabal, Koldo Aretxaga eta Tomas Arozena.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Fotolitoak: Ernio, S.L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko K. Donostia, Okendo 22, Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta Idazkola:

EL DIARIO VASCO. Ibaeta - Donostia.

ALVAREZ IRAOLA. Ibaeta - Donostia.

EGIA, FOTOKONPOSIZIOA. Egia - Donostia.

D. L.: 80-1963.

HARPIDE SARIA:

Barruan	1.900 ptz.
Korreo Batsuneko herrietan	2.100 ptz.
Atzerrietako beste herrietan	2.400 ptz.
Airez	3.800 ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	60 ptz.

Irakurleak mintzo

NON DIRA PANTERA BELTZAK?

«Black Power» deritzan Pilar Iparragirreraren artikulua bat irakurri dut (Zeruko Argia 825 zenbakian) eta ezinegonaldi horietariko bat sortarazi dit. Azalduko dizuet zergatik: Iparramerikar beltzen miseria historikoa eta beren burruka erradikala goraipatu ondoren honela bukatzen da artikulua: «Eta nahiz eta komunikabideetan ez azaldu Black Power, beltzen boterea, eraikitzen ari da»... Ene ustez eta ditudan datoen arauera guzti hau urrutiko mistifikazio baten ondorioa baino ez da. Gaur egun beltzen mugimendua erabat integratua eta dominatua baitago USAn, eta aspaldiko pantera beltzak katu siamesak bihurtu baitira.

Egin dezagun historia pixka bat. 1966 inguruan Martin Luther King eta beltz bakezaileen mugimendua ahuldu zuten joan zen eta 1966ko urrian fundatu zuten Huey Newton eta Bobby Seale-k «Black Panther Party» Kalifornian. Pantera beltzek (eraso ez, baina heriotzerarte burrukatzen omen diren animaliak) Txinako eta Kubako iraultzak

zituzten erreferenziazat eta erabat militaristak ziren beren planteiamendu, egitura eta janzkeratan ere (ikusgarria da hau edozein fototan). Militante beltzen estereotipoa eta botere beltzaren mitoagatik, laster indartu zen mugimendua, baina bizi efimeroa izateko. 1968 eta 1969an USAr gobernuak beltzen erakunde autonomo eta erradikal oro deuseztatu zituen eta, aldi berean, hainbat konzesio eta abantail eskaini zizkion populu beltzari. Pantera beltzak gartzelan, atzerriaririk edo eta hilik gelditu ziren eta populu beltza integraturik.

Hau duela hamar urte gertatu zen. Geroztik pantera beltzek eta botere beltzek ez dute bururik altxatu. Aspaldiko pantera beltzek telebista ikusten dute, beste Ifarramerikarrek bezala, beren kontzientzia ona elikatzeke eta han konturatzen zurlen historia berbera dutela eta Alex Huley beltza ere zoriontsua dela Iparramerikar gizartean.

Eta har dezagun, adibidez, aspaldiko pantera beltz bat: Eldridge Cleaver. Pantera beltzen buruetariko bat, bere teorikorik bikainena, bedertzi urte gartzelan izana (1957-

-1966), eta 1968an atzerriaritu. Kuban, Aljerian eta Frantzia ibili ondoren 1976an itzuli zen USARA. Gaur egun 44 urte ditu eta egunkari ospetsu eta progresista batek honela presentatzen zuen elkarrikteta batetan: «**Cleaver tiene en la actualidad un negocio de pantalones, diseñados por él, cuya innovación es una cazoleta en la que se recogen los atributos masculinos...**» (sic). Ez du beraz komentariarik merezi, gupidazko eta tristurazko irri bat ez ezik.

Pantera beltzen benetako egoera desenkatatu hau dela uste dut. Kapitalismo modernoan ezin baitaiteke iraultzara jolas egin. Pantera beltzak kimera bat izan ziren (gai polita filme dramatiko batetarako) eta ezin daiteke iraun, Pilar, estereotipoak finkatzen ez iraultzak mistifikatzen. Burruka harmatuak eta lagun ausartenen heriotzak literatura eta oroitzapena baino arazo larriagoak baitira.

I. B. URIARTE

Kaixo Uriarte: Eskarrik asko «Black Panther's»ei buruz ematen dituen datu guztien-

gatik. Nere artikuluan Iparrameriketako beltzen mugimenduaren zenbait puntu besterik ez nituan ikuitzen. Pertsona batzuren izenetatik aparte erakunde hori ez nian ikuitzen ere. Orain, nahiz eta «Black Panther's» erabat integratua eta dominatua egon beltz herria berdin dagoela adieraztea gehiegi iruditzen zaidak. Herri baten askatasunerantzko bidea era askotara egin zitekeek. Borroka hartua erabiltzea —ahal denean— arlo batean martxan jartzea besterik ez duk. Iraultza, ene ustez, ez duk borroka hartuaz soilik egiten, pertsona bakoitzak bere baitan egiten duen mentalidade aldaketan eta horren ondorioz eramaten duen praktikan oinarritzen duk. Horregatik, «Black Panther's»etatik at beste pertsona askoren lanak eta saiakerak ezagutu ahal izan ditudalako (irakurri ahal duk «Ahora sé por qué cantan los pájaros enjaulados» Maya Angelouren liburua?; «muestra bat besterik ez duk» ez netorrek bat hire gutunaren esan nahiarekin. Eta jarraitzen diat mantentzen: beltzen boterea eraikitzen ari duk.

P. IPARRAGIRRE

besteena

BICICLETAren 14. zenbakian argitaratutako «Uruguay: el último grado de la tortura» lanetik: «...en estos momentos, el uno por ciento de la población —entre los que se encuentra un elevado número de mujeres— han pasado por las manos de los torturadores. (...) Entre los torturadores uruguayos la muerte está considerada como un «accidente técnico». Las víctimas deben «vivir». Mucho tiempo. La tortura se practica bajo control médico. Hay doctores, psicólogos y, en algunos centros, psiquiatras de servicio, que saben colocar al «sujeto» en condiciones de que la tortura consiga el máximo efecto, sin sobrepasar

la dosis fatal. Hacen sobre las víctimas «descubrimientos científicos» relativos a los grados de dolor, los niveles de resistencia. Han establecido, por ejemplo, que un único polo de dolor conduce más rápidamente a la muerte que varias torturas simultáneas, aplicadas en diferentes partes del cuerpo. Los electrodos sobre las partes genitales, pertenecen ya a la prehistoria: en Montevideo, se fijan al mismo tiempo en los labios, la boca y los ojos (...) Los sujetos demasiado «estropeados» por las primeras fases de torturas violentas, con las que los militares presumen de «romper» los individuos, son cuidados en un

hospital y puestos nuevamente en pie antes de hacerles regresar a la cámara de torturas. (...) Los «tratamientos» en un mismo prisionero, se prolongan en ocasiones durante varios meses (...) Por eso, los militares tienen una doctrina: torturar no hasta la muerte, sino únicamente hasta la locura.» Julio César Cooperek, Uruguayko armadako tenientea izandakoak, emaniko datoetatik.

EUSKADI EXPOLIADA aldizkaritik: «Los blancos nunca tuvieron cuidado de la tierra, ni del ciervo ni del oso. Cuando nosotros los indios

matamos carne, la comemos toda. Cuando cavamos raíces hacemos pocos agujeros... No cortamos los árboles, sólo usamos madera muerta. Pero los blancos destruyen el suelo, arrancan los árboles, matan todo. El árbol dice: «No lo hagas, soy delicado», pero lo echan abajo y lo cortan. El espíritu de la tierra los odia... Los indios nunca hacen daño a nada, pero los blancos lo destruyen todo. Reventan las rocas y las esparcen por el suelo. Las rocas dicen: «No lo hagáis, me hacéis daño». ¿Cómo va a querer el espíritu de la tierra al hombre blanco? Todo lo que el hombre ha tocado está enfermo.»

herriko plaza

Kaixo Pilar! Nere asmoa XX mendeko, eta hain zuzen, 1979 urtean oinarritutako kritika koxkor bat egitea duzu. Azken Z.A.n, «Seksoaz aztoratuak» izenpean azaltzen den gaiari lotuko natzaio. Nere iritzia ahalik eta objetiboena izan dadin, berriro «Plazerra behar dugulako» lana irakurri dut. Nere iritzi pertsonala jakin nahi baduzu zera esango dizut: guztiz bat natorrela bertan esan eta adierazi nahi duzunarekin. Hala ere, eta beti kritika orokor arloan, zenbait kezka adierazi nahi nizuke.

Ez duzu azaltzen hartu dituzun gutunen jatorriak, hots: zaharrak ala gazteak diren etabar. Kaleko komentarioei buruz beste hainbeste. Beraz, puntu honetan, zure kritika eskasa dela esan dezakegu.

Bainan zuk ondo adierazten duzun bezala, gakoaren muina euskaraz eta euskal aldizkari batean lan hori argitaratzea dugu. Sarritan esan ohi da, arazo bat aztertze orduan, hots: Soriako espetxe-egoera, emakumeen arazoak... bizitu egin behar direla, zeren bestela objetibitate errealista gabeen erortzeko arriskua baitugu. Hala ere, eta emakume papera ez dudala kontutan harturik, «Informe Hite» txostenari buruz, zera esan nahi dizut: ez dugu ahaztu behar txosten horren gizarte-oinarria amerikarra dela. Ene ustez gertatu dena zera da: bi gizarte ezberdinen arteko desfase bat. Berdin gertatu zen azken mendeko tresna-sortze guztiekin. Automobila orduko 40 km. ibiltzea egin zutenek, gorriak ikusi zituzten, etsaiak eta deabruak zirela salatzen baizituzten. Bainan ona zela ikusi zutelarik, onartua izan zen eta gaur, jende xehearentzat, tresna alienatzaile bat dela uste dut.

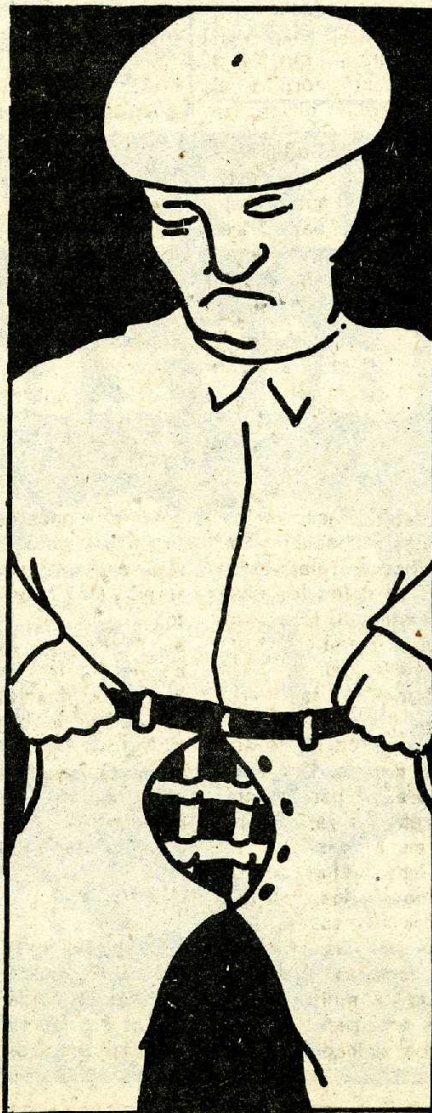
Hitek esan dizkigun gauzek berbera adierazten digute. Jakina, lehen esan dizudan bezala, ez dakit zer adinetako jendeak egin dizkizun kritika horik. Ni ziur nago adibidez nere amak eta generalki berrogeitik gora doazenek, orgasmoa ez dutela ezagutzen; eta hori triste da.

Benetan bat nator zurekin erlazio sesualak eta emakumeek lortzen duten plazerra etabarren azterketa analisisarekin. Hala ere zure anali-

sesual
arazoak
garbitzen

JOXEMARI

sis motza gelditzen dela uste dut; zeren arazo bat planteiatzen deanean, kontestoa edo espazio bat hartu behar baita. Alde honetatik, eta beti kritika orokor bati lotu nahirik, akats hori ikusten diot.

Uste dut abortoa mundu guztian eguneko edo gaurko arazoa dela. Nere ustez txosten horiek, ziklo eta txosten desberdin, baina kontinuitatea galdu gabeko ziklo batean argitaratuak izan behar lukete. Hartu emakumearen arazoa, adibidez, eta goitik beheraino desaroilatu: zelan jaiotzetik eta sesoaren funtsean paper bat jokarazten zaion, bere heziketa familiaren ardatzean eta anaien heziketa ezberdina aztertut, sistemak emakumeari jokarazten dion papera eta helburuak (ezkontza=ume-ekartz) analizatu, azkenik emakumearen borroka kultur ezberdinetako gizarteetan zelan doan analizatu, etabar, etabar. Hitz gutxi, integralki, ahalik eta objetiboena gerta dadin. Bainan lehen esan bezala: kontinuotasun (kapitulu edo zatiketa orokorra) bat emanez.

Uste dut emakumearen arazoak, gizona, inplizitoki daramala eta etsenplu bezala, oso interesgarriak gertatzen dira hemen, Soriako 2. galerian, esaten eta askotan espontaneoki azaltzen eta entzuten diren iritziak, emakumeak —telebistah, aldizkarietan etabar— azaltzen direnean.

Badirudi Euskal Herriko iraultza profesio eraketa bat dela. Hori kapatatzen dut nik hemen. Nik berriz, iraultza integrala, hots, gizonaren eta emakumearen desmitifikaziotatik, benetako giza-erlazioak zeintzuk diren analizatzeaz, hasi behar dugula uste dut. Hau noski ezin egin ohi dugu, gizarte honek ezarri nahi digun «delegazio» heziketarekin (listera eta tontoak, goikoak eta behekoak...); ez eta ere munduko alternatibarik onena lortzeara, zeren nahiz eta euskal gobernu orokorrean lortuz gero ere, euskaldunok lehen bezain lotuak jarraituko baiden... Hitz gutxitan, integral eta protagonista-subjektu izan behar dugu, eguneroko praktikan noski, eta ez asteroko alderdi batzarrean, zenbaitek uste duen bezala.

**JOSE
ZINKUNEGIREN**

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Transportes

azkar s.a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOIAUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid,
Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda,
Murcia, Cartagena, Granada, Almeria, San-
tander, Valladolid, Zamora, Palencia, Sala-
manca.

Astean irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz,
Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

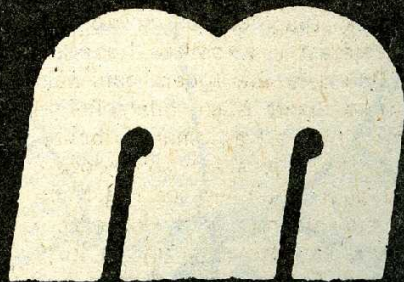
Apartado 1381

Hernanirako bide nagusian,

ERBOGIA hauzoan

DONOSTIA

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

nafarroa euskadi dela

UZTARGILE

Duela urte gutxi «Nafarroa Euskadi da» oihua kaleetan zehar entzuten genuenean zera esan nahi zen: Nafarroa Euskadin egon zedin, jende guztiak eskatu eta sentitzen zuela. Gogoa horixe zen.

Hemen, sail honetan hain sakona den gai bat ikuitzea nahiko zaila izango litzateke baina udal hauteskundeon ondoren eta honetako emaitzak kontutan harturik ezin utzi detaile batzu aipatu gabe.

Orain arte hainbat oihukatu den «Nafarroa Euskadi da» ia isiltzera doala dirudi, eta hau Nafarroan euskal nazio kontzientziaren arrakasta areagotzen ari delako. Eta oihu honek geroz eta aldeko gehiago ditu, gazte jendearen etorrerarekin botoa iritzi horretara aldatu delako. Nola nahi ere arrazoin honek abertzale planteiamoldeei arrazoiak ematea besterik ez du egin. Horrela daksagu Nafarroan, Nafarzaletasun faltsu eta huts hura —kazikeek eta nabarristek eragindakoa gainera— abertzaletasun erradikal batetan murgildu dela. Eta egoera honi hala moduzko urrats batzu bilatzekotan, zapalkuntza batetan oinarritu beharko genuke. Euskaldun zen edozein ikurri egin dioten erasoak eta Nafarroa euskaldunok zatitzeko erabili dutenez, ez dute nahi zutena lortu hala ere. Saiatu dira horretan bainan gaizki irten zale jokua.

Arazo hau errealismo hartu behar da eta kontutan har dezagun beste herrialdeetatik Nafarroara joan direnek ez dutela beti lan onik egin. Askotan, haundikeriaz eta harrokeriaz elkar ulertzeko bidea ireki ordez estutu egin dute. Honen ondorioz, gehienetan Nafarroa «Kolo-

nizatzen» ari ginela eta horrelako esamesak maizegi entzun ditugu. Bizkaitarrak, Arabarrak eta Gipuzkoarrak bereziki Nafarroa kolonizatzen ari ginela behin baino gehiagotan entzun dugu. Baina belaunaldi berriak, faltsukeria, mito eta manipulazio hauk gainditzen ari dira. Eta hartu duten bidea beste bat dugu. Euskaldun izatea etnia, kultur iturrietan aurkitzen ari dira eta gaur honetan oinarriturik Nafarren izatea eta historia aurkitzen.

Testuinguru honetan eta duen garrantzia batere kendu gabe, Iruñeko alkatearen aukeraketa puntu bat besterik ez da. Eta azken hau bi arrazoinengatik: alkaterik hoberena herria delako bata eta herria nora doan garbi ikusten delako bestea.

Nora doan honek ematen die mina faxistei, gaur ilunpean hain maiz dabilten faxistei, Nafarroan ugari agertzen diren faxistei. Hauen helburua gustoko ez duen prozesu horren aurka joatea da eta beste era batetara, ezin dutenez burruka egin beldurrezko modu horik erabiltzen dituzte.

Euskaldunon batasun nahia geroz eta sakonagoa eta hedatuagoa da. Ezarri dizkiguten muga geografiko, kultural, ekonomiko eta abarrekin hausteko gogo biziak dago. Oraindik nahasketa batetan bizi gara, baina orain arte bizi izan dugun egoeran ondorio bat denez, denboraz denbora argitzen eta bideak aurkitzen joango garenen ilusioa dugu. Hala ere, beti batzuren onerako eta beste batzuren kalterako izango da.

Santanderren, Real Sociedad eta hango futbol taldearen arteko jokuan gertatutakoak pena besterik ez digu ematen. Euskaldunon aurkako posturak gertatu ziren, prentsaren manipulazio eta komunikabideen eraginez batipat.

mozorrozko

prekontseilari maskaratua

Saharako istilua

MANU

Zein interes eta nola dauden interes hauk alderdikatuak, da hemen egiten dugun galdera. Suarez jauna Argelia aldera joan da eta bidaiaren arrazoinak ezagutzea ez litzateke gaizkitxo, jakinik eta ikusirik Madrilgo Gobernuaren Sahaharekiko portaera Marruecosen interesen aldekoa izan dela.

Argelia, Boumedianen heriotzaren ondoren gobernu eta alderdian alaketak izan arren, bere bideari darrario, hau da, Polisarioen aldeko bideari. Eta agian gogorkiago. Nahiz eta hein batetan URSSri loturik dagoen aitzinatik, Marruecosekiko duen aurkakotasunak eragiten dio jokabide horretara, beste arrazoin batzuren artean, noski. Marruecosek, Estatu Batuen laguntzaz, Saharako itsasaldea gorde nahi du. OTANek herrialde honetan, Canarias eta Azores tartean direlarik, dituen asmoei laguntzeko, baseak ezartzeko asmoei alegia. Marruecosen oposizioa delakoa ere interes hauen alde dago. Hassan II bere zapalkuntza desbideratzeko asmotan, nazional kausa bat egitea lortu du, herri xehea alderatuz, «Marcha verde» delakoa lekuko. Gudu egoera batetara iristeko prest daudelarik.

Mauritania dugu pastel honetan partaiderik ahulena. Hasieran Marruecos eta Espainiaren alde jo zuen Sahararen zati bat emango baitzioten. Baina gaizki atera zaio, zeren militarki ahula denez, Polisariok gogor eraso dio. Azkenean, lapurturiko pusketa bere jabeari, hau da Polisariori, itzultzea erabaki du, libioen bitartekotasuna nabaria izan delarik.

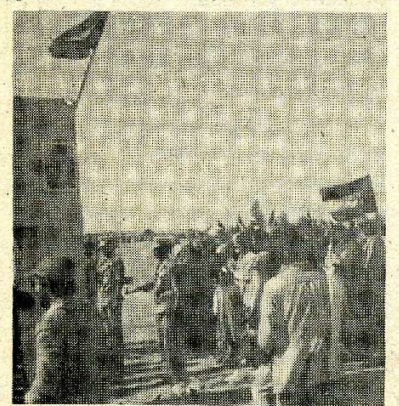
Mauritaniaren azken jokabide hau dela eta, Marruecos haserre bizi

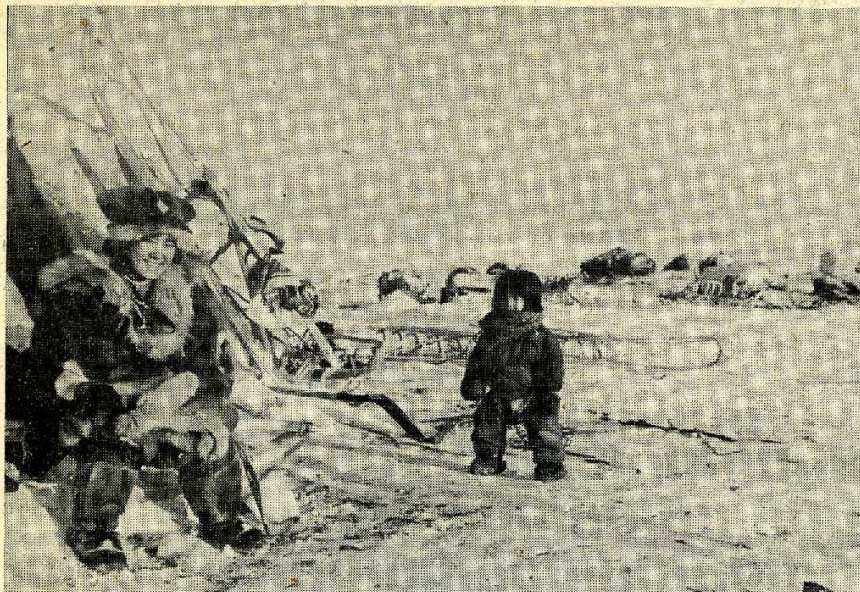
agertu zaio, eta beraz inbasio baten beldur da. Polisario, bestalde, indartzen doa, ongi lagundua egonik, eta herriaren gehiengoa bere alde duelarik. Argeliaren laguntza ez ezik, badu beste zenbaitena ere; Libia eta Iranena eta orokorki Islamen amerikanizazioaren kontra dauden guztien lagutza du. Cuba ere alde du.

Frantziak dagoen egoera bere horretan mantendu nahi du. Mauritania indartu nahi luke, baina Marruecosen haserre piztu gabe, eta Argeliakin gudaz geroztik, dituen harreman bereziak hondatu barik.

Estatu Batuek interesak haundia dute Marruecosek Saharako itsasaldearen nagusikeria manten dezan. Baina bestalde, Hassan IIren, gudu gogoak kontrolatu nahi ditu. Magreb alde hau, hau da arabiarren mendebalde hau gerra gunee berri bat bilaka ez dadin.

Arabiarren Ekialdea oso nahastua dagoenez, Iran, Egipto, Libano eta hain gertu dagoenez, su pizte berri honek munduarentzat ondorio negargarriak ekarri ditzake. Amerikanoen asmoa beraz Marruecos kontrolatzea, Argeliarekin negoziatzea, URSSekin harremanetan sartzeari dateke. Eta beharbada, Polisariori bere lurraldearen zati baten jabetza onartuko lioke. Baina kontuz! ez lurralde osoarena, bere interesen kontra baitoa, hau da, OTANen asmoen kontra. Beraz norainokoa ote, hainbeste aldarrikatzen duten bake gogoa? Berak azken finean su piztaile gogorrenak. Eta espainolek, egoera honi hasiera eman diotenak, Pilatosen antzera, eskuak garbitu nahi. Hau dateke Suarezren bidaiaren arrazoina...

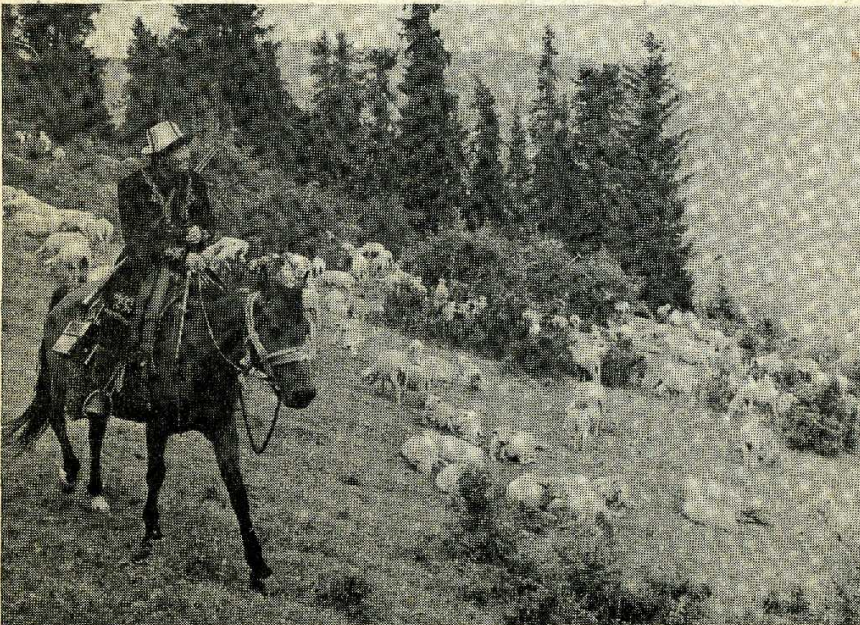

Uzbekiako gazte guztiak beharrezkoa dute hamar graduako erdi mailako ikastaroa betetzea.

URSS eta nazioak

Kapitalismoa ekonomi sistematzat hartua duten estatueta nazioak zer nolako zapalkuntza jasan beharrean izaten diren ondo ezaguna da, kasu batzuetan nazio hauen kultura eta nortasunean ez bada izaten ere. Baina zer gertatzen da «Sozialista» munduan? Ezer gutxi jakin ahal izan dugu orain arte. Duela gutxi, «Novosti» sobietar prentsa agentziak bidali zigun zenbait informazio. Badakigu horrelako berriak beti nahiko partzialak izaten direla, baina hala eta guztiz —datoak dato direnez— zerbait adierazi dezakegula pentsatu dugu.

Artzaia lasai. «Novosti»-k bidalitako argazki honetan teknika toki guztietara zabaltu dutela azaldu nahi da.

FEDERAKUNTZA NOIZ ETA NOLA HASI ZEN

URSS nazio pilo bat elkartuz antolatutako estatua dugu. Leninek nazionalitateei buruz eginiko programaren arabera agertu zen «**Errusiako herrien eskubideen Deklarapena**», jaio berria zen estatuak zortzi egun bete baino lehen. 1917ko iraultzaren oinarri bat zen nazio, pertsona eta herri guztien berdintasuna lortzea.

Baina aipatutako eskubide horik martxan jartzeko orduan, gatazka latzak egon ziren. Ukrainiako anarkistek zertxobait esan dezakete bere burujabetza lortu nahiz Moskuko gobernuari fronte egin ziotenean hartutako tratuei buru. Bai Lenin, bai Trotski aurka izan zituzten. «**Autodeterminazioa bai, baina pasatu gabe**» entzun beharrean egon ziren ukrainarrak. Hilak, espètxeratuak eta atzererritatuak egon ziren arazo honengatik.

Poliki poliki Moskuko agintariak Federakuntza osatzen joan ziren. Errusian eta honen inguruan dauden errepublika guztiak elkartu nahi zituzten. Baita lortu ere. Zer nolako oinarriekin elkartu diren nazio hauak? Hona hemen gorago aipatutako agentziak emandako datoak: «**Errepublika bakoitzak bere parlamentua du. Estatu subirano bat da. Parlamentuak «Tribunal Supremo» delakoa aukeratu, errepublikako ekonomi eta sozial programari onespina eman, legeak egin e.a. eginkizun betetzen ditu. Errepublika bakoitzak bere Konstituzioa du, eta eskubide osoa hau aldatzeko edo handitzeko. Errepublika bakoitzak, estatu normalak bezala, bere ikurriña, himnoa eta ziudadania du. Gainera, horietako hiritarrek bi ziudadania dute, bat nazio bertakoa eta bestea URSSekoa. Kanpo arazoak nahi dituzten erara eramateko eskubidea ere badute. A, eta gauzarik garrantzitsuena: URSSetik askatzeko eskubidea.**»

EKONOMI ATZERATUA

Baina berrogeita hamaika urte luze hauetan URSSetik ez da inongo naziorik askatu. Sobietar ofizialentzat, garbi dago gauzak oso ondo doaztela eta inork ez duela nahi aparte bizi. Guretzat gauza aztergarria. Lehenik gauza bat pentsatu be-

har da: nahiz eta administral bote-
rea beren esku izan, ekonomiko
plangintza guztia estatu mailakoa
egiten dela. «Novosti»ren eritziz,
errepublika bakoitzak esan dezake
garbiki bere eritzia honen aurrean;
baina azkenik Soviet Supremoak
hartu behar du erabakia.

Soviet Supremoak bi kamara di-
tu: bata Nazionalitateena, bestea
Batasunekoa. Nazionalitateen Sovie-
tan errepublika guztiak diputatu ber-
dinak dituzte. Baina Batasunekoa
biztanleen arabera aukeratuak izat-
en dira. Horrek esan nahi du biz-
tanle gehiago duen errepublikak po-
sibilitate gehiago dituela kamara
horretan gauzak aurrera ateratzeko.

URSSeko lege guztiak bi kamara
hauek onartu behar dituzte, maio-
rian oinarriturik. Bost urtetarako
edo gehiagorako eginiko plan eko-
nomikoak ere hemendik pasatzen
dira. Errepublika batek ez badu onar-
tzen postura bat eta beste guztiak
hortik pasatzen badira, plan hori
irentsi beharrean egongo da. «De-
mokrazia» deitzen zaio honi. Zentra-
lismoaren azalpen garbia. Baina ezin
ahaztu lehen aipatutako abantail
guztiak...

UZBEKIA DUGU LEKUKO

Uzbekia Asia Erdian dagoen Erre-
publika Sobietarra dugu. 1917an be-

re biztanleetatik ehuneko bi alfabe-
tatu gabe zeuden, eta industria ez
zen inondik ikusten. Zar-en zapal-
kuntza jasan ondoren, ezin beste
mila gauza espero. Gaur, lehen ai-
patutako deszentralizazio honen on-
dorio, ekonomi mailan asko aurrera-
tu da, jende guztia alfabetatua da-
go (gainera uzbekoz ikasteko posi-
bilitatea dute) eta aurrerapen fran-
ko lortu du. Baina horregatik ezin
esan benetazko subiranotasuna due-
nik. Hala eta guztiz, mendebal al-
dean baino piska bat hobetoxeago
daudela dirudi...

P. IPARRAGIRRE

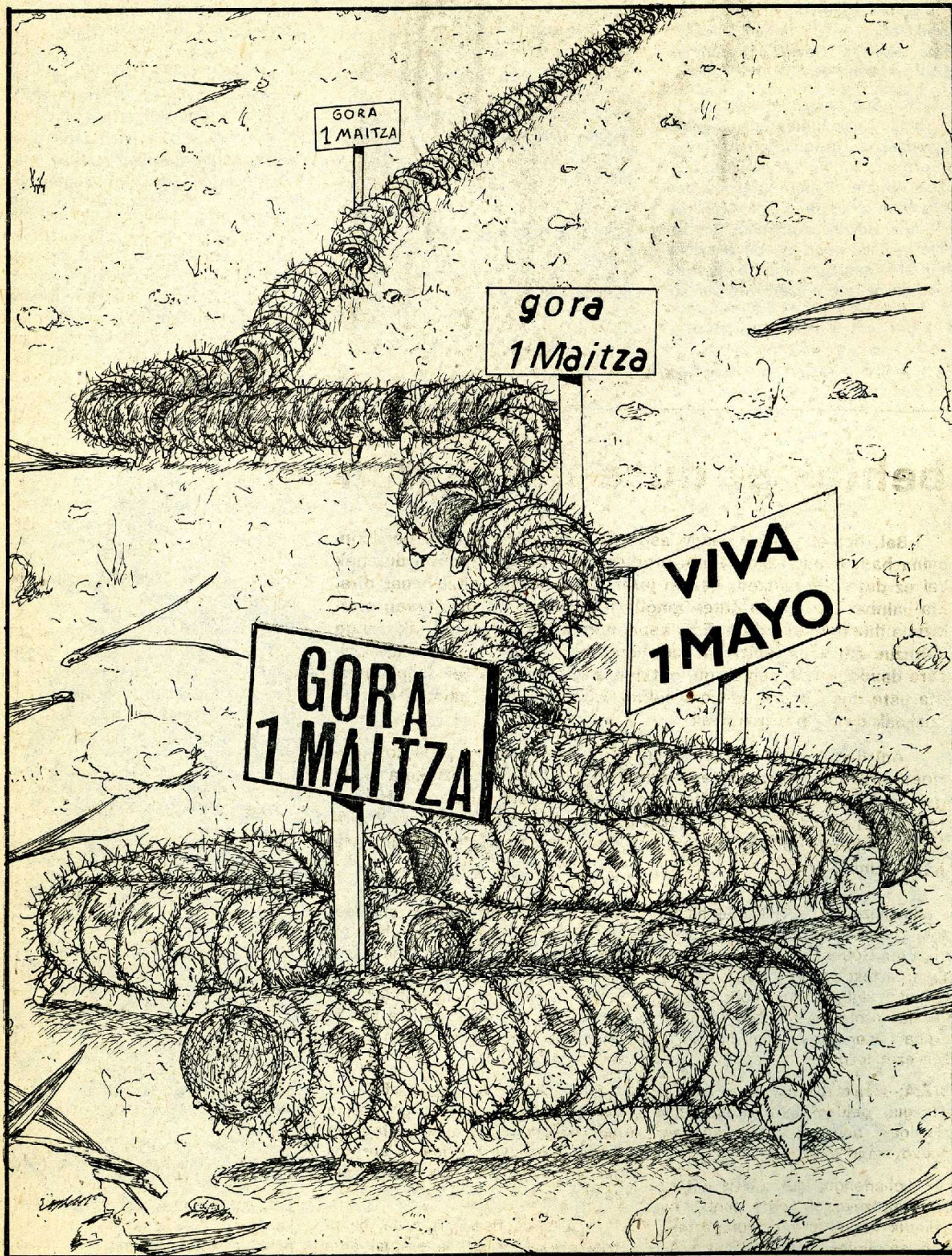

Ekonomi aurrerapenak bai...
baino ezin esan subiranotasuna lortuta dutenik.

Uzbekian uzbekoz ikasteko posibilitate osoa dute.

hots!

behiek ez dute barkatzen

Bai, hemen denok gaude asperturik barkamen kontu horrekin, baina hain beharrezko zaigun produto hau, esnea, ematen dutenek bai ez dutela barkatzen; berdin jaten dute, berdin jeitzi behar dira. Eta hainbat lan egiten duten langile horiek, berriro ere, beren etorkizuna ilundua ikusi dute. Egia esan, behar bada aspergarriak izango gaituzue gai hau ikuitzerakoan, baina maila batetan baztertuen gisara daudela iruditzen zaigu, gutxienez komunikabideei dagokienez, eta uste dugu beste edozein sektoretako langileak hainbat garrantzizkoak direla baserritarrak.

Apirilaren Pazko astean negoziatu ziren Madrilen produto agra-
rioen prezioak, barnean esnearena zegoelarik. Negoziaketa hauk gertuen ikusi dituenak, euskalduna noski, Andoni Lekuona, EHNEko teknikoa izan da eta berak agertu dizkigu joan etorri guztiak. Sozio-
logo ikasketak egina, Zabalegi eta Oronozen pasa du zenbait urte irakaskuntza lanean.

«Badakizu iaz negoziaketak hautsi egin zirela, ez zen akordio batetara iritxi eta Gobernuak nahi zuena egin zuen; urteko prezioa 16,75 pezetatan utzi ziguten, guk, normala den bezala, protesta bat egin genuen, greba gogor bat ere bai, baina ez zen ezer lortu.»

Z.A.—Frakaso hor dago eta ez dezagun gehiegi harrotu, aurtengo prezioak hobeagoak izateko, zer pauso eman dituzue?

—Lehenengo, guk geure interesak zaintzeko eta gure ahotza hemendik kanpo ere entzunerazteko. kornisa mailan (kornisa, Galizia, As-

turias, Santander, Euskadi eta Leonen osatzen dute) elkartzen hasi ginen, bestaldetik ertz honetan ateratzen da Estatuko produzioaren erdia baino gehiago eta honela indar handiago eduki daiteke. Honela bilertxo batzuek egiten hasi ziren batez ere aurrera begira.

Z.A.—Orain arteko erreferentzi bezala urtearen lehenengo zatiko negoziaketa ibili duzu, baina irailean erabakitzen den prezioaren aurrean zer egin zenuten, edo zer gertatu zen?

—Gertatua oso garbia da, baserritarrak udan lanez leporatuak ego-

ten dira eta Gobernuak inorekin kontatu gabe dekretu baten bidez erabaki zuen esnearen prezioa. 18 pezetatan jarri zuten, hau da beti bezela 1,25 bakarrik igo zuten. Baina hau ez zen izan okerrera, prezio hori, berriro diot, dekretoz, urte beterako jarri zuten; hau da, irailetik iraileira, hau ez da inoiz egin eta egia esan honek asko ikaratu gintuen.

Z.A.—Baina kornisa mailako bile-
rekin gutxienez jarraitu zenuten ez?

—Bai eta helburu garbi batekin gainera: lehenengo, urte guztirako dekretu horrekin hausteko eta bestetik urrango negoziaketa iristen zenean indartsuak joateko. Programa batzuek egiten hasi ginen, azken finean garrantzi handiena zuena politika ganadera serio bat egitea balitzen. Gauza hauen berri emateko Ministroarekin elkarriketa bat eskatu genuen, erantzunik ez genduen jaso Madrila joan ginen baina ez ministro, ez inork, ez ziguten entzun nahi izan. Azkenik FORPAREkin hitzegin genuen baina gauza garbirik ez genuen atera. Eraman gintuen zalantzekin itzuli ginen.

Z.A.—Baina azkenean esnea berriro negoziatu da.

—Bai, beste produto guztiekin batera, hauk 19 dira denera. Negoziaketak martxoan hasi ziren baina lehenengo Suarezren inbestidura zela, gero munizipalak eta gero Aste Santua, atzeratu egin ziren joan zen asteterarte.

Z.A.—Zuek zer paper jokatu du-
zue negoziaketa horietan?

—Guk ez dugu ezer egin ahal izan. Bost sindikatu daude negoziaketetan parte hartzen dutenak: CNAG, UFADE, CNJA, FTT (UGTren adarra) eta COAG. Denen artean erabaki bat behintzat bazegoen, prezioei eustea zen eta hau ez da guk. Ministerioaren aldetik, Ministroa, FORPPA eta beste ordezkari batzuek zeuden. Gure eskakizunaren ahotza jaso duena COAG izan da, hau ikusten baikenuen egokiena; gutaz hitzegiten dudanean, kasu honetan, kornisako guztiak gara.

Egin genuen proposamena gure aldetik garbia zen. Litro esnea zenbait kostatzen den Lurgintzak du estudio bat egina; iaz ia 22 pezeta kosta zitzaion baserritarrari, aurrean noski garestiago irtengo da. Neurri

honetan litroa 23 pezetatan eskatzen genuen. Beste gainerantzeko negoziaketako sindikatuak ere 22-23 tartean zebiltzan.

Z.A.—Eta zer gertatu da negoziaketetan?

—Bueno, guk bagenekien eskatzen genuena ez genuela lortuko, dena dela tarteko laguntza batzu lortu izan bagenitu, gaitz erdi. Luzarora begira, ganaderitzarako politika sakon bat eskatzen dugu eta epe motzera begira berriz, esne zentraleez seriotasun pixkabat izan dezatela esnea biltzerakoan; dena dela guk minimo bat jarria genuen, hau da urtean 20 pezetako media bat ateratzea.

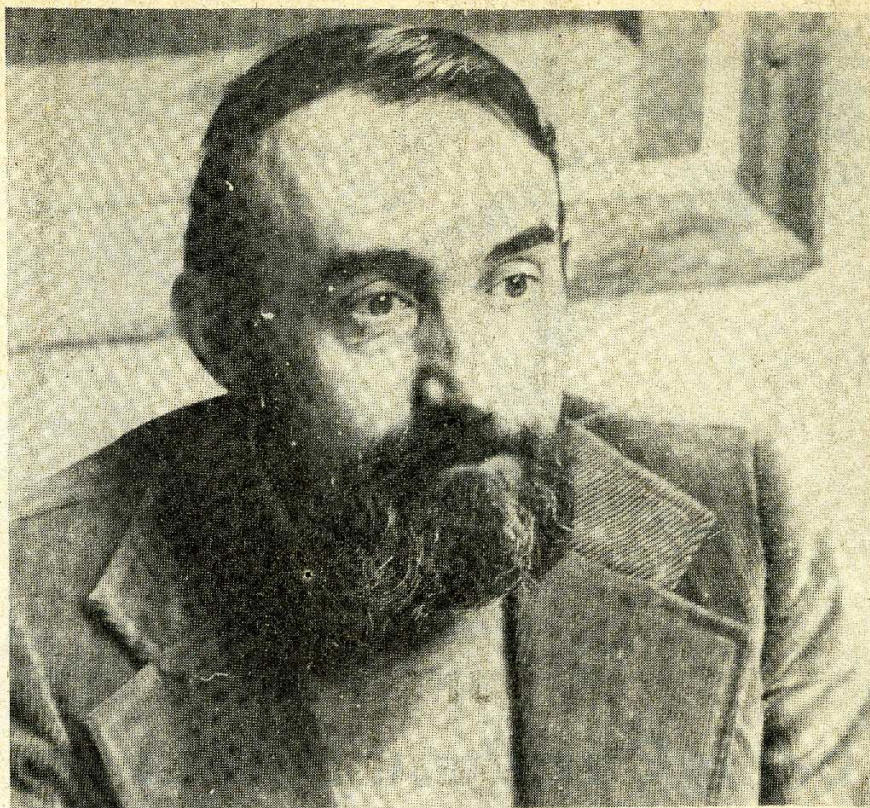
Ministeritzaren eskaintzak eta gure erantzunak denbora luzez igaro ziren; azkenik hau onartu zen: 19 pezetatan litroa, prezio hau uztailetik Abendurarte izango da. Honek guretzat gauza inportante bat suposatzen du. Hau da, dekretoa hautsi dela eta gutxienez urte bukaeran berriro negoziatuko dela. Hobeago zen zerbaitekin etorri esku hutsekin baino.

Z.A.—Zehatzago zer suposatzen du zuentzat prezio berri honek?

—Begira, iaz, media 17,04 pezeta irten zitzaigun, aurtan 18,50 pezeta izango da igoera hau kontuan izanik; igoerak 8,57 %a suposatzen du. Baina bi kontsiderazio, produkto agrarioak aurtan 12 %a. Iaz bizi kostua 16,50 %a igo zen, beraz kontuak atera, galdera asko egin daiteke. Nora eraman nahi gaituzten da galdera. Baserritar batek urtean zehar gutxi gora behera 3.000 ordu sartzen dituela kontuan izan, langile normal bat 2.000 ordu inguruan ibiltzen da. Guk esnea jornal egoki bezala hartuko bagenu, iaz 182 pezeta suposatuko luke orduko, aurtan berriz orduko gutxiago irabaziko dugu. Zer nolako etorkizuna, ez? Hau kontuan hartzen badugu langile soil batek orduko gutxienez 640 irabazten dituela.

Z.A.—Egoera latz honen aurrean, ez zarete planteiatu burrukaldiren bat egitea?

—Zuek erraz esaten duzue. Azkeneko greban jendeak oso erreta bukatu zuen, bestetik Santanderrekin adibidez ez dugu konfiantza handigirik, Galizia ere erdipurdika ibili ohi izan da, itxaropen pixkabat ema-

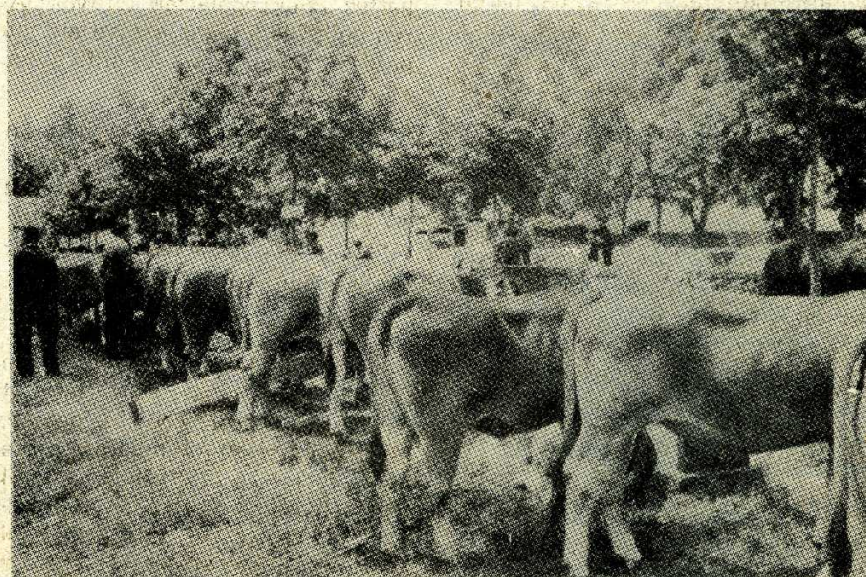
ten diguna Asturias da. Dena dela greba bat egiterako oso ongi pentsatu behar da, gauza serioa baita. Egia da beste irtenbide batzu planteiatu ditzakegula eta aurrera begira bilatu beharko ditugula, baina momentu honetan ez zen kondizio-rik ikusten. Greba behintzat oso arriskugarria da, gainera esnea nahiz ez atera behiak jeitzi behar dira, pentsua eta belarra eman, lana berdin egin behar eta honek asko

erretzen du.

Z.A.—Gertakizun hauen berri sindikatuko afiliatuek jakingo dute noski?

—Noski baietz, gauza hau oso garrantzizkoak dira eta daukagun estrukturak gainera lana asko errazten du. Bai, baserritarrak hau bada-kite.

L. AUZMENDI

A. Labarrere PSkoa manifestatzailekin hitzegiten.

saran, turismakeri bat gehiago

MIACA erakundeak ukan du behar zuen justifikapena: frantses P.S. eta P. Dutournier hauzapezaren baimenaz, jarraitu du Ipar Euskadiren turisfikazioa. Saran inauguratu berri dute «Omordia» VVFa apirilaren 20an, 200 pertsonalitatearen artean: suprefeta (Biacabe), PSko buruzagi batzuk (Labarrere, Lestrade...), MIACaren presidentea etabar.

MIACA, EUSKALDUNEN ETSIA

Jadanik aipatua dugu MIACA delakoa orrialde horietan. Gobernuak soraraziriko erakunde bat da; haren zeregina Akitaniako kostari laguntza ekonomikoa ematea da, ekipamendu etabarretarako. Konkreteki Ipar Euskadin operazio turistiko gehien giblean dago. Ezagunak zaizkigu haren bi ekintza handienak (Victoria-Surf, Miramar hotelak) eta preparamendu diguna (Euskaldunen kosta). Dugarik ez, turisma handiaren eragile bat da. Ainitz kritikatu eta atakatua —joan den udan Iparretarrak eta EZ taldeek atentatu bat egin zuten Bortoleko bulegoan— abertzaleen aldetik beharrezkoa zitzaien bere aurpegiaren zuritzea.

PS ETA DUTOURNIER JAUNARI ESKER

Saran, duela bi urte eraiki zuten

VVFa, «turisma sozialaren» adibide bat. VVF honen gerentea «Léo-Lagrange» batasuna da, PSrekin biziki lotua. VVFaren inaugurazioan parte hartuz PSek apoiatzen du MIACaren politika: turisma industrial eta barnealdeko herrien turistifikazioa.

Harrigarria da ere MIACA beraren zintismoa: **«herriaren balioa desegiten ez duten burutapenak lagunduz ari gara»**. Naturaren errespetuz beterik agertzen zaigu. Hortaz miarritarrek badute zer erranik.

Paul Dutournier hauzapeza bide horietatik doa ere. Abertzaletzat agertu nahi luke, PNVkoa dateke, munizipalitarako mitin batean parte hartu du. Ez da harritzekoa, alderdi honen lineakoa da. Iaz Larrun mendian bide bikeztatu bat egin nahi zuten, turistak lasterrago eta nekegabe hel zitezen kaskora. Beharrik,

saratarrek errefusatu zuten proiektua, erreferendum baten bidez. VVFarentzat ez da erreferendumi izan eta Dutournier kontentua da VVFko pilotalekua, «Euskal Herriko ederrena» delakotz. On dagoia.

«SOZIALISMOA»REN ADIBIDE BAT

Eraikitze eta ekipamenduen kostua 12.250.000 liberatakoa da, kapaizitatea 250 ohekoa. VVF honetan, langileak 11 eta 20 artean dira; sasoz dependitzen da, lau hilabetez festa egiten dute. Beraz, inbertitu duten diru horrek ez du biziki lagundu iangabezia apaltzeko. Gainera janaria eta funtzionamendurako behar den guztia kanpotik dator; saratarrei ez zaie deusetarako balio VVFa.

«Zentralismo jacobinari ihes egiteko eta etniek eskatzen duten oldar kultur berria emateko bide bat da» zioen Labarrerek (Paueko hauzapeza, PSkoa). Baina langileek Paristik datozen animazio-kontsignak bete behar dituzte: duela gutti direktor batek Euskal Herriaz sobera mintzatzen zirela erantzun dio animatzaile bati.

Grabeena otsailean gertatu da. «Léo-Lagrange» batasunak bere langileei mobilak izaitea esigitzen die, erran nahi baita beste estatuaren toki batzuetara joan behar dutela. Enplegatu bati Euskal Herriatik kanpo joaitea galdegin diote; beste langileek ez dute onartu eta kontra altxatu dira. Azkenik enplegatu VVFan gelditu da, baina langile bat kaleratu dute **«arrazoin ekonomikoen gatik»**. Protesta mugimenduaren buru bat zen, hor da egiazko arrazoi. Beste langile bat, sukaldaria, gogor zigortu dute ere. VVFaren direktora, nagusia erran lezake, PSko militante bat da...

Manifestapen bat izan da inaugurazio egunean, Saran bertan. Jende guttik hartu du parte. Konprenigarria da eguna ikusiz, ostiralezen, eta orena, goizeko hamarrak: jendeak lan egiten zuen. Hala ere positiboa da, hastapen bat da, zeren eta ez dirudi MIACA horretan geldituko denik eta herria bizi dadin horrelako ekintzak beharrezkoak dira.

ASTEMA

CASTILLA - LEONGO AUTONOMISTEK ERE EZ DUTE BANDERA ESPAINOLA NAHI.

Azken urteotan bezala, aurtan hilaren 29an ospatu da Villalar-en, Comuneroen herrian, Castilla-Leongo autonomiaren eguna, ehun mila inguru lagun bilduz. Eta azken bi urteotan bezalaxe, borrokak ere izan dira egun horretan.

Goizean jende talde batek ez zion apenas hitzegiten utzi Castilla-Leongo Kontseilu Nagusiko presidente den Juan Manuel Reol Tejadari. Baina iskanbilarik inportanteenak Espainiako banderarengatik izan ziren. Eguerdian iadanik kendu behar izan zen estradoan zegoena, zenbaitek, tartean MC-koek, horrela eskaturik. Hala ere, beste bandera espainol bat zegoen, Villalargo udaletxean hain zuzen, eta hura kentzera abiatu zen jende talde bat arratsaldean. Horik sakabanatzeko parte hartu omen zuten grisek ohizko metodoez.

Ilunabarrean berriz, bandera espainolaren aldekoak direnek zenbait iskanbila sortu zuten Valladolid-en, zaurituak eta guzti probokatuz.

Estatu espainolaren zentralismoak Castilla-Leonen gain ere jokatzeko du.

FRANCO, LEHEN GERNIKAKO SEME OSPETSUA, ORAIN MEDALLARIK GABE. Bazen garaia. Berrogeita bi urte pasa behar Francoren aginduz abiazio alemanak Gernika bonbartzatu zuenetik, egia ofizialki, Gernika mailan behintzat, aldarrikatua izateko. 42 urte «gorriei» sarraski haren kulpaz botatz eta benetako erruduna gorai patuz. Baina Gernikako udal berriak, berandu bada ere, hartu du bengantza: «Gernikako herriak» emandako ohore guztiak eta medalla kentzen dizkio. Hala ere, bada Gernikako udalak apirilaren 26 honetan hartutako erabakian egun inportantzia gehixeago izan dezakeen punturik. Eta zera da, Gobernuari egin dion eskakizuna Francoren garaian eginiko deklarazio ofiziala —errua ondokoei botatzen ziena: «a las hordas rojas al servicio del pueblo y del perverso y criminal Aguirre»— aldatzeko. Ea ausartzen diren.

EZ DUTE GUZTIEK TRATU BERDINA HARTZEN GARTZELETAN. Atocha kaleko hilketengatik prozesatua zegoen Fernando Lerdo de Tejadaren ihes egiteak garbi utzi du gartzeletan dauden guztiak ez dutela tratu berdinarik jasotzen. Euskal presoak Sorian poliziz inguratutik dauzkaten bitartean, honi, bost hildako eta lau zauritu grabe gertatu ziren ekintza hartako partaide izan arren, oporrak kanpoan pasatzen uzten dio Gómez Chaparro juez ezagunak. Orain kasoa honen eskutatik kentzea besterik ez du egin Gobernuak.

Baina errua horiena bakarrik datekeenik ezin pentsa. PCE orain oso kezkatua bezala agertu da, baina neurriak lehendik hartu behar ote zituen pentsa daiteke. Adierazgarria da esate baterako hilketatik hortaz Bardemek egin duen filma —«Siete dias de enero»—, Erregeak konstituzioa onartu zuela des-takatzea bukaeran —Estatu demokratiko batetan gaudela edo azaldu nahiean— eta ezer ez esatea hil-keta horren erresponsable zirenen egoeraz —zer gartzeletan aurkitzen ziren, zer kondiziotan etabar—. Lerdo de Tejadaren ihesiaz zera demostratzen da: PCEk hain demokratizatua ikusi nahi lukeen estatua, ez dela hainbestearainokoa.

Orain Lerdo de Tejadak Alfredo Semprún kazetari eskuindar ezagunari egindako deklaraziotan, Frantziako Legioan sartuko dela esan du. Honek estradikziotik jibatzen du iadanik.

Eta faxistak ez dira gelditzen. Igandean, hilaren 29an, JUVENTUDES COMUNISTASEko militante zen Andrés García Fernández hil zuten goian aipaturiko filma ikustetik ateratzean. Honen elizkizunean diferentziarik azaldu zen Carrillo eta PCEko beste buruen eta jendearen artean.

euskara, noren hizkuntza? (II)

Iragan astean alderdien aldizkarietara genien begiradaxo bat. Oraingo honetan Euskal Herrian zehar argitaratzen diren aldizkari «elebidunak» aztertuko ditugu. Arrazoin bat edo bestea dela, gaur egun ditugun homunikabide euskaldun bakarrak «Anaitasuna», «Ipurbeltz», «Kili-kili», «Jakín», «Zehatz» eta «Zeruko Argia» dira. Beste guztiak eritzi baten hildotik doaz, hots, saltzeko edo irakurlego-entzulego zabal bat izateko ahalik eta euskara gutxiena erabili behar dela, bestela jendea ikaratu egiten baita! Hona hemen aldizkari mailan ateratako ondorioak.

LEHENIK EUSKALDUNAK, ORAIN ELEBIDUNAK

Francoren denboran gauzak beste era batera egiten ziren. Euskara eta euskal kutsua defendatu behar zela garbi zegoen. «Demokrazia» iritsi zenean, jendearen pentsamoldea aldatzen hasi zen: «ona izango litza-teke gure komunikabideak izatea, ba» zioen askok, eta poliki poliki

aldizkari eta egunkari berriak sortuz joan ziren. Arazoa laster planteiatu zen. Euskara zer nolako mailan argitaratu edo azaldu behar zen? Askoren eritzi (baina ez dugu uste azterketa sakonik eginik dagoenik) egunkari edo astekari bat ez bazen saltzen sartutako euskara apurraren kulpaz zen.

Giro honetan, lehendik sortuta

eta euskaldunon eskuetara iristen zen aldizkaria ere berplanteiatu zuten bere jokaera. «Goiz Argi»k bere arazo ekonomiko guztiak popatik hartzera bidali nahiz edo, erdara onartzea erabaki zuen. Ez dakigu gauzak uste bezain ondo ateratzaion, baina erdara sendotu egin da aldizkari hontan.

«Herria» Iparraldeko apaiz euskaltzale kontserbadoreen aldizkaria dugu. Erabiltzen duten euskara nahiko ona izaten da, nahiz eta euskalkiei toki dexente utzi. Iragan mendeko kutsuarengatik edo, bere irakurlegoa ez da asko zabaldu. Hala eta guztiz, Iparraldeko baserriarrek frantses giroak zeharo irabaziak dituela pentsatuz edo, frantsezko artikuloak sartzen dituzte. Egia esan, ez da asko izaten. Gehienez ere ehundik 12 aurkitu ahal izan dugu. Baina betiko aldizkari euskal-

dun batek horrelako konzesloa egitea beti mingarria gertatzen da.

Antzeko gauza bat, nahiz eta tamalgarriagoa izan, gertatu da «**Goiz Argi**» aldizkariarekin. PNVren esku bi inguruan dagoen jendearen aldizkaria dugu. Bai Euskaltzaindiak, bai idazle gehienek onarturiko euskara batuaren aurka egiten dute. Pare bat urtetik honantz gaztelera hedatzen joan da aldizkarian. Portzentailak ehundik 30 inguruan dabilta, nahiz eta batzuetan ehundik 20an ere gelditu. Euskalkiak aurrera bultzatu nahi dituzte, eta beste euskara batu baten alde daudela diote.

EUSKARA «SARTU» BEHARREAN

Beste aldizkari guztiak erabiltzen duten euskara «**testimoniala**» dela esan dezakegu. «**Gernika**», Mendeberri kultur elkartearen aldizkaria, politikoki Iparraldeko Ezker Berri talde abertzalearen inguruan dagoenak, euskara gehien erabiltzen duenean (marrazkiak eta guzti kontatuz) ehundik 32ra ez da iristen. Askotan

% 16an gelditzen dira, eta kontutan hartu behar da olerkiak toki asko okupatzen dutela... Alditan azalak euskaraz izaten dira.

«**Enbata**»k ia sekula ez ditu azalak euskaraz egiten. Ez barrukoa ere. IZAN taldearen inguruan dabilen jendeak eginiko aldizkari honek euskarari ehundik 14 eskaintzen diotenean denak pozez. Itzulpenik ez dute sartzen. Eskerrak!

Hegoaldean, berpiztua dugun «**Punto y Hora de Euskal Herria**»ri begiradatxo bat botatzera ausartu gara. Mihi zorrotzak diotenez Herri Batasunaren aldizkari dugu hau. Baina ez da asko nabaritzen. Euskarari eskaintzen dioten tokia «**zabalegia**» dela pentsatzen badu inork, hobe dugu hemendik emigratzea. Ehundik 7ra ez dira iristen. Adierazi digutenez, berplanteiatzera doaz jokaera hau. Egia izan dadila!

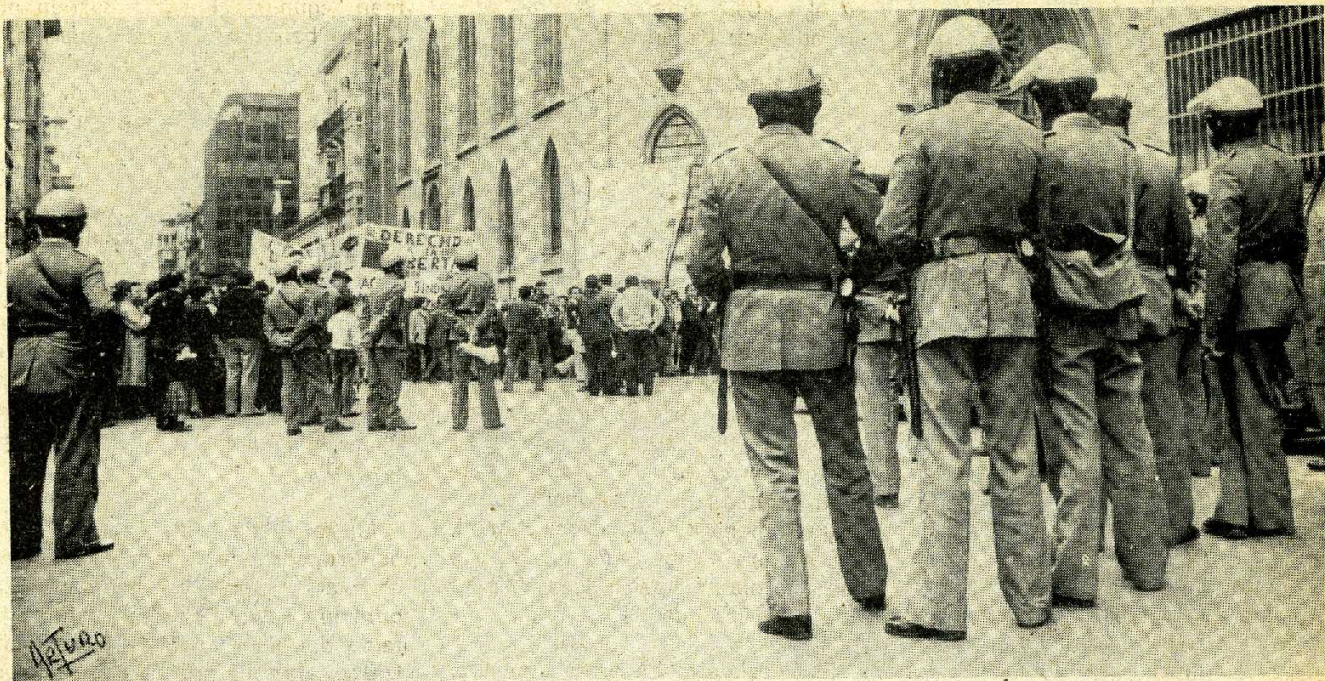
Eta azkenik, berriena dugunez, «**Euskadi Sioux**». Beste aldeko mihi zorrotzen eritziz Euskadiko Ezkerrarena. Euskarari ehundik 15 ematen

diotenean Iparrameriketako indioak ere pozez jarriko dira. Lagunen artean lagunentzat egina dagoen aldizkari honetan euskarak maitemin asko ez duela dirudi. Bakarti bakarra, eta benetan txalo bero bat —gure eritziz behintzat— merezi duena, Antton Olariaga. «Zintza, euskal metodo analgesiko-aseptiko eta ahokidekaria» egiteagatik. Pena bakarrik egotea. Horrelako metodoekin euskarak asko aurreratuko lukeela deritzagu. Bestela nahiko hasarre gaudela aldizkari honen jokaerarekin. Erdarazko hitzak euskal ortografian jartzeagatik, euskal esaldiak «Pello Kirten»en antzera erabiltzeagatik, euskarari mesede gutxi egiten zaio la iruditzen zaigu.

Euskal hitzak eta esaldiak noiz behinka sartze hau berrepikatzen da aldizkari «elebidun» hauetan. Eta gure hizkuntzari ematen dioten tratamendua ikusi ondoren, elebidunak izatea alde batera uzteko esango genieke. Puff!!

P. IPARRAGIRRE

Donostian, poliziak ez zion utzi manifestazioaren lehen zatia AISSen aurretik pasatzen, gobernadoreak baimena emanda zuen arren.

langile ezbatuak, laster zapalduak

Maiatzaren lehenan egindako manifestazioek garbi utzi zuten lehenetik ere sumatzen genuen zerbait: langileen artean dagoen zatiketa. Sindikatoetan, alderdietan, koalizio desberdinetan... «Munduko langileak elkar zaitezte» esaldiaren esanahia alde batetara utzia dago.

Euskal Herriko langileak, bakoitza bere sindikatoaren inguruan manifestatu ziren; sindikato horiei laguntzen dien alderdien pankartak azalduz. Kontsignak, eskaerak askotan aurkakoak ziruditen. Denok langile izanik, bazirudien interes desberdinak zeudela tartean. «Errealitatean

hala da» adieraziko du norbaitek. Eta, benetan, guk galdetzen dugu:

hala al da? Langabezia, bizitzaren igoera, laneko kondizioak, sindikal egoera zatikatua, errepresioa, eskubide eza eta beste mila gauza ez al ditugu denok jasaten?

LAB AISSen aurretik pasatzen.

Imajinaziorik azaldu zen Bilboko nuklear indarraren aurkako manifestazioan.

Arratsaldean pankarta hau kendu egin zuen poliziak Plaza del Castillo kioskotik.

Tentsioaldirik izan zen poliziarekin Donostian.

Lehen, manifestazioak zeharo debekatuak zeudenean, langile guztiak elkarturik ateratzen ziren maiatzaren lehenetan. Nahiz eta iritzi desberdinak izan, etsaia bat zela pentsatzen zen, eta baturik burrunkatzen zen. Orain ez. Orain garrantzi haundiagoa du sindikato edo alderdi bakoitzak zenbaiterainoko indarra duen besteei erakusteak, benetan erreibindikazioak garbiki eta indar guztiz esijitzeak baino. Despido librea gainean dugunean, Moncloako Ituna eta antzeko mila paktu burgesiak eta sindikatoetako zenbait buruek gainean ezartzen dizkigutenean, badirudi dena irabazita dagoela. Manifestazioak ikusiz, inpresio hau atera dugu.

Zeharo desberdina izan zen apirilaren 27an, Bilbon, Nuklearren aurka egindako manifestazioa. Helburu baten atzetik guztiak, garbiki adieraziz herriaren nahia, eman zitzaion bukaera Lemoizko zentralearen gelditzearen aldeko asteari. Eta hala eta guztiz helburua lortzeko oztopoak asko dira. CGVk erreferendum bat egitea proposatu dio Madrilgo gobernuari. Eta erreferendum hori ezin da inolaz ere onartu. Euskal Herrian mila aldiz eta milaka erara adierazi da zer nahi den. «Lemoiz gelditzea» oihukatzen da kale eta bazterretan. Eta Nuklearren Aurka-ko Batzordeek adierazi digutenez «desobediencia civil» en aldeko kanpaina laster hastekotan da. Lemoizko zentralea gelditzeko, Iberduerok eta kapitalak han inbertitu dituzten milaka milioiak hankaz gora botatzeko, batu egin behar dugu. Eta, orain arte behintzat, hori lortu da. Pena beste maila askotan hori ez gertatzea...

P. I.

egun bat ikastolan

Zer egiten da ikastoletan, nola eramaten da eguna? Hau jakin nahiz ikastola batetara hurbildu gara eta bertan pasa egun guztia. Haurrekin hitzeging dugu, irakasleekin ere bai eta egunean zehar egin dutena bizi izan dugu.

Aukeratutako ikastola Urnietako EGAPE izan da. Ez arrazoi espezialegatik; bakar bakarrik, ez genuen ikastola monstro bat nahi, ezta ere txikiegirik, erdipareko zerbait baizik. Urnietako ikastolak kondizio hori betetzen zuen, 180 inguru haur dabilta eta beste guztiaren eredu-tzat hartu dugu, nahiz eta jakin ikastola bakoi-tzak bere berezitasunak badituela.

Egun guztian frogatu ahal izan duguna, hori bai, ikastolak gure haurtzaroko eskolekin —eta

oraingo zenbaitekin ere— duen diferentzia da. Lehen printzipioa haurra bere kaxa uztea da, eta ez erreprimitzea. Honek zenbaitetan ikastola hain «ordenatua» eta isila ez izatea, alderantziz, hotsez eta bizitasunez beteriko tokia izatea dakar. Baina honek ez du esan nahi ikastoletan gutxiago lan egiten denik. Geurok ikusi ahal izan dugu, hasi hiru urtekoetatik eta hama-bi urtekoak arte, egun guztian zerbait egiten —eta zerbait interesgarria gainera— aritu di-rela.

Dena dela, denok dakigu ikastolak ez direla paradisu bat eta badituztela beren kontraesanak. Hori dena azalduko zaizue hurrengo orrialde-tan.

Golzeko 9ak dira; haur batzu ge-lan daude baina ordulaurden batean, denak iritxi bitartean bakoitza, be-ren aldetik aritzen da, irakurtzen,

jolasten, etab... Hirugarren maile-koekin —8-9 urtekoak— gaude; gaur, lehenengo orduan, dotriña. Apaiza sartu eta lehenengo gauza

gurutzea egitea da eta ondoren errezoak; hauk egiten denak dakite eta batzuek benetako debozioaz gai-nera, bat baino gehiagok errezatzen

du eskuak tolestaturik. Ondoren eta giroan pixkabat sartzeko abesti bat erakusten die. Honela dio abestiak:

**Hau da eguna
Jaunarena
gaur piztu baita
Jesus Jauna.
Poz pozik kanta
Gora Jauna
Zer zoriona!
Zer egunal**

Lotsa gutxikin bat edo bestek apaizarekin batera bakarka abesten du, baina denak ikasi arte ez da beste lanetara pasatzen. Apaizak esan dienez Pazko garaian dauden bitartean bera joaten den guztietan abesti hau kantatuko dute. Eta ondoren filminak, honekin denei argitzen zaizkie begiak. Aita Jose Inazio, gehienek Jose Inazio deitzen diote. Filminen izenburua: «Vida de Jesucristo» da eta bat baino gehiagok ikusi bezain laster lehenago ere ikusiak dauzkatela dio, baina ez da horrela gertatzen eta Jesukristoren piztueraren ondoko gertakizunak erakusten dizkie.

Erlijioko klaseen inguruan gora behera batzu ibili zituzten irakasleek, alde guztietan bezala. Dena dela gaur egun dotriña ematen den orduan irakasleak eskubide osoa dauka nahi duena egiteko, nahi badiu gelan gelditzen da edo kanpora irtetzen da. «Irakasleen nahia oraindik urruti dago, dotriña ikastolatik kanpo irakastea nahi genuen, baina guraso gehienak oraindik oso itxu daude arazo honekin. Dotrina ikastolan eman ordez elizan gauza jatorragoak egitea proposatu genuen eta guraso gehienek inkesta baten ondoren ikastolan ematea esan zuten eta horrela jarraitzen dugu.»

Hamarrak dira eta dotriña bukatu da, Aita Jose Inazio irten ondoren andereño Maribel sartzen da. Bitarte honetan hango buila sinistu ezinekoa da, baina berehala lasaitzen dira eta lanean jarraitzen dute. Lehenik oporretan batzuek egin dituzten lantxoak irakurtzen dituzte. Hau da bat, «Behi zuria» du izenburua: «Behin batean behi zuri bat bizl zen baina bere jabea oso gaiztoa zen eta asko jotzen zion. Gainera behia oso ona zen. Egun batean sorgin bat etorri zen eta behiaren jabea, Joxepe zena, zigortu zion zigor honekin: ipurdia erre egin zion. Urrango egunean esan zuen Joxeppek, gehiago ez zaitut zigortuko.» Ipuiaren

muina azertu ondoren, beste lantxoak kontuan harturik botazioa egiten dute eta behi zurlarena ematen dute hoberentzat.

Ondoren andereñoak idazten du ipuina harbelean eta denen artean taxutu eta zuzentzen dute, aditzak, puntu eta komak... Oso bizkorak dira lan honetan nahiz eta momentu bat baino gehiagotan ez kasu gehiegirik egin. Bestetik, errekreoko ordua arrimatzen ari den neurrian bat baino gehiago orduaz galdezka hasten da. Andereñoak gutxi falta dela esan arren, ez dira lasaitzen eta lantxoaren azterketa bukatu baino lehenago irtetzen dira kanpora. Hura da lasterkada, denak bultzaka nor lehen irtengo. Hori bai, irten baino lehenago mahai gainak garbi eta lurrean ez da papertxo bat ere ikusten.

EUSKALDUNDUTAKO EXTREMEÑO

Enparantzan gaudela haurtxo bat inguratzen zait eta eskuan daukadan zigarroa kendu nahlean hasi zait.

—Zigarroa erretzen al duzu ala?

—Nik bai.

—Zenbat urte duzu?

—8 urte.

—Etxean uzten al dizue zigarroa erretzen?

—Amak bai; lagun baten urtebetetzean erre nuen.

Lagun batek gezurra dela esaten dio.

—Egia da, Winston erre nuen.

—Baina zigarroa txarra da!

—Orduan zuk zergatik erretzen duzu?

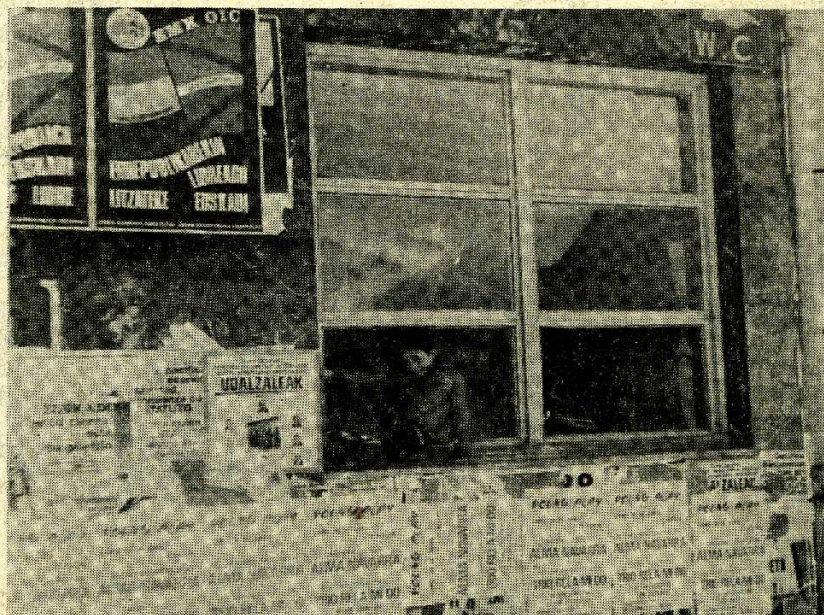
Jolastera joaten dira, batzuek —mutilak noski— fubolera eta beste batzuek —neska eta mutil— «gorde gordeka». Lasai uzten gaituzten tartetxo honetan bi andereñoekin mintzatzen gara.

«Jolasteko lekuz oso gaizki gauda, batez ere eguraldi txarra egiten duenean, bestela ikusten duzue, hemen ibiltzen dira, baina euria egiten duenean barruan egon behar eta oso gaizki moldatzen gara. Eskola nazionalakoek eta monjek beren patioak badituzte, baina guk horixe ere ez.»

Boskarren mailako bi neska inguratzen zaizkigu, bata urnietarra eta bestea Extremaduran jaioa. «Lau urte nuela etorri ginen hona eta nik euskaraz ikasi dut baina nere etxean besteek ez dakite, amak zertxobait, denboraldi batean euskaldun batzuren etxean egon baitzen serbitzen.»

Hamaikak dira eta errekreoa bukatu denez, berriro lanera. Haurrak izan dira gurekin zeuden bi andereñoek orduaren berri eman dietenak.

Ikastolan sartu eta lehenago bukatu gabe utzitako zuzenketarekin jarraitzen dira hirugarren mailakoak.

Lehen printzipioa: haurra bere gisara uztea.

Ipuia aztertzen bukatuta gero, egi-leak garbian pasatzen du, kalko baten bidez; kopiak ateratzeko modu berezi bat erabiltzen dute. Tartera batean gelatina daukate, kalkoz egindako orrialdea gelatinara pasatzen dute eta gero bakoitzak egiten du bere kopia. Lan hau egiten den bitartean, talde bakoitzak esaldi bat harturik, sujeta, aditza, izen laguntzailea etabar ateratzen ditu.

Lan honetan utzi eta beste gela batetara pasatzen gara, bigarren mailakoan gana. Hemen irakurtzen ari dira baina gu sartu garen bezain laster denak aztoratu egiten dira eta andereñoak ezin du beraiekin lanean jarraitu. Zati bat irakurri du batek eta inor ez da enteratu: «Gaur goizean ibilaldi polit eta liluragarri bat igaro da, gure herriitik Gure etxe tankerako kamioi...»

Andereñoak: Ulertu duzue?

Haurrek: Baiiii...

Baina inork ez du entzun ere egin, lanean jarrai dezaten kanpora irtetzen gara eta hirugarren mailakoengana itzuli, gure aurrean lasai egoten ohitu baitira. Haurrak lanean dauden bitartean kurtsoko programaketaz mintzatzen zaigu andereñoa. «Lehenengo trimestre bat programatzen dut eta gero hamabost egunerokoa. Ez daukaguna da egun batetik besterako programa, hauekin nahiko flexibilitate erabiltzen dugu. Gai bat aukeratzen dut eta adibidez hamabost egun pasatzen ditugu horren inguruan: hitz berriak

atera, matematika, dinamika eta plastika egin. Matematikan kontzeptu berriak sartuz aritzen gara, dinamikan antzerkia; hau Lurdes Iriondok ematen die; gero flauta, gimnasia eta psikomotrizitatea ere bai pixkabat, eta plastika».

«Erdaraz boskarren mailan hasten dira, laugarrenean alfabetoaren gonbaraketa eta horrelako gauza txiki batzuk egiten dituzte baina serioxeago boskarrenean». Gaien aukerari buruz hau digu: «Talde bakoitzak bere gaia aukeratzen du: landareak, egaztiak, janariak, pensuak, etab... Liburuak begiratu, kanpora irten eta gaia aztertu, baserriak, etab... ikusiz. Oso ongi moldatzen dira».

—Kanpora irtetzen direnean, noski arazoren batzuekin topatuko dira ez?

—Bai, bakarrik joaten dira, horrela askatasun gehiago dute. Nik gainera nahiago dut, azterketak ximpleagoak badira ere, bakoitzak bere burua desaroilatzeari. Adibidez, duela gutxi lantoki batetara joan ziren eta jendea ez dago ohitua horrelako lana ikusten. Haurrek langileek zenbat irabazten zuten galdetu omen zuten eta hau erantzun zieten: «Eso es una pregunta indiscreta». Hemen etorri zitzaizkidan «indiscreta»k zer esan nahi zuen galdezka. Horrelakoak gertatzen dira baina normalean ongi moldatzen dira».

MUTILAK ETA NESKAK BANATUTA

Gelako hormak marrazkiz beteak daukate. «Marrazkia izugarri gustazen zaie, hauei ez dago marrazki lana kentzerik. Gai baten azterketa egiten dutenean bukatzeko talde bezala marrazki bat egiten dute eta horman jarri.»

Mahai gehienetan edo neskak bakarrik edo mutilak bakarrik daude. «Mahaien banaketa beraiek egiten dute eta hau galaren arabera ibiltzen da. Gertatzen dena zera da, normalean mutilak mutilekin eta neskak neskekin elkartzen direla. Duela gutxitik, ostiraletan asteko martxa aztertzeko bilerak egiten ditugu eta hemen planteiatu nien ia zergatik neskak eta mutilak ez ziren nahasten, baina berdin jarraitzen dute, nahastea ez zaie gehiegi gustatzen.»

Golza bukatu da eta bazkaltzera joan aurretik taldetxo bat inguratzen zaigu.

—Andereñoarekin zer moduz portatzen zarete?

—Ondo.

—Eta zintzoa al da?

—Bai. Oso ona, baina batzuetan zigortu egiten gaitu.

—Zergatik hori?

—Gaizki portatzen garelako. Buila gehiegi atera, mahai gainean egon, txistua bota eta holakoak egiten ditugu.

—Orain irtetzen zaretenean, zer egiten duzue?

—Bazkaldu eta berriro ikastolara.

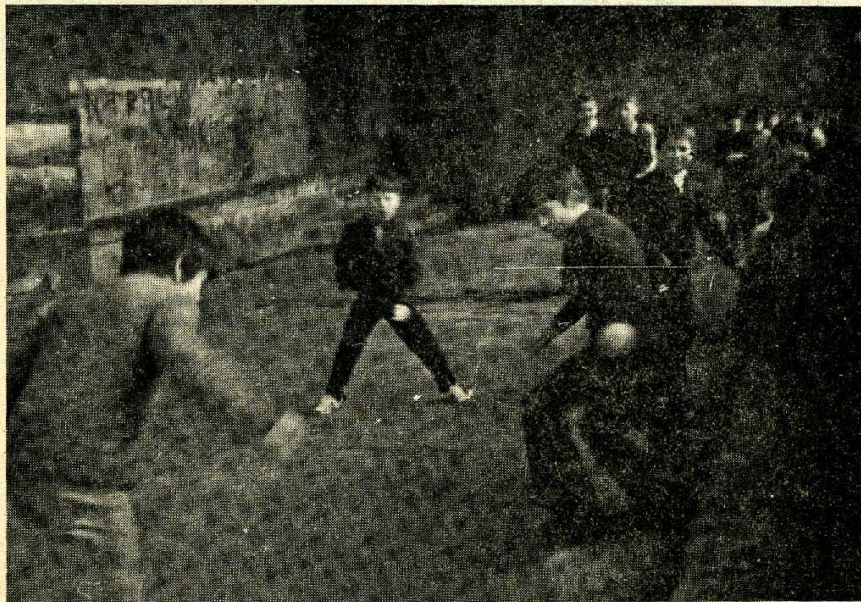
—Eta arratsaldean irtetzen zaretenean, zer?

—Batzutan gimnasia, beste batzutan flauta eta beste batzuk txistua. Etxera joan, bokadiloa jan eta kanpora jolastera.

—Eta gauetan telebisioa ikusten al duzue?

—Bai, bai, bai. Asko gustatzen zaigu.

12etan txikiak etxera doaz baina boskarren eta seigarren mailakoak herriko saloian Lurdes Iriondorekin dantza ikasten ari dira. Talde bat eserita begira dagoen bitartean,

Mutilak futbolera. Neskak ez.

besteak dantzan ari dira. Ondoren Lurdesek dantza horiekin hirugarren eguna dutela esaten digu eta ziaro harrituak geratzen gara, nahiko ongi moldatzen baitira. Dantza saio bikaina egin ondoren, apetittua ongi zabaldua, denak bazkaltzera eta gu ikastolako komedorera goaz.

«Baserrietan eta herritik urruti xamar bizi direnek hemen bazkaltzen dute, guk ere, bertakoak ez garenok hemen bazkaltzen dugu eta geratzen direnel, batez ere txikiei, guk laguntzen diegu» zigun andereño batek. Bazkaltzeko makarroiak, almondigak eta galletak daukate eta galdetu diegun guztiak oso goxoa dagoela diote. Andereño batek esan zigunez oso ongi etortzen zaie bertan bazkaltzea; haur batek baino gehiagok bere etxean ez badu ongi jaten ere, hemen denak nahiko poliki aritzen dira, asko ikasten dute. Hilean mila pezeta ordaintzen dute bazkariarengatik. Mahaia jaso eta hori haurrek egiten dute, platerak garbitu eta abar sukaldariak. Bazkaltzen ari diren askok mantalak daukate; bigarren mailatik gorakoek ikastolan ez dute jazen; andereñoak esaten digunez oso handiak sentitzen dira mantalakin ibiltzeko, baina margotzen aritzen direnean komeni da mantala jaztea, margo askoren mantxa ez baita kentzen eta...

Bazkalondoan andereñoak komedorean daude, kafea hartu ondoren eguneko haruntz-honuntzak kontatuaz eta beraiekin mintzatu gara.

15 URTEKO HISTORIA

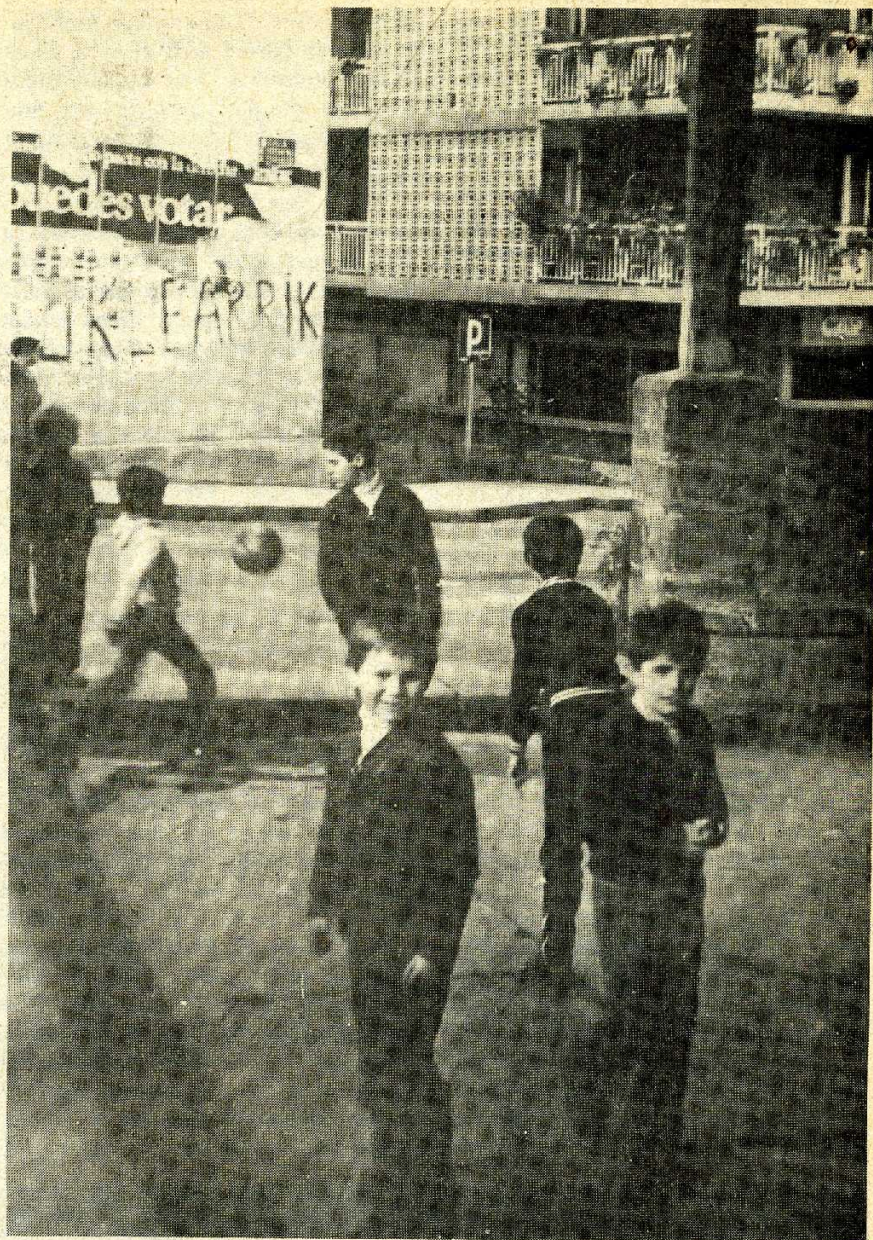
—Z. A. Noiz sortu zen ikastola hau?

—Uste dut 64ean izan zela —esaten digu batek—, ni izan nintzen lehenengo andereñoa eta orain komedorea dagoen gelatxo honetan hasi ginen, 16 haur 3 urtetakoak; harri hotz honen gainean egon ginen. Legalizatzeko ordua iritzi zenean, elizaren babesean egin genuen. Lau edo bost urtean hiru bat andereño bakarrik egon ginen.

—Z. A. Ikastola nola dago organizatua, Junta eta hori nola daude?

—Bueno, gurasoen Junta bat dago eta gu ere Junta horretan sartuak gaude baina ezer gutxi pinta-tzen dugu, azken hitza beraiek dute.

—Z. A. Eta zuek, nola zaudete e-
strukturatua, komisiok, etab...

Jolasteko toki egokirik ez.

—Bai, komisiotan gaude banatuak eta ahal duguna egiten dugu. Komisio pedagogiko bat badaukagu eta denok parte hartzen dugu. Teorikoki guraso batzu ere badaude hor, baina fundamentuz ez dugu lan konkretu eta berezi bat egin.

—Z. A. Jun t a r e k i n iskanbilarik edo izan al duzue?

—Bai, noski. Behin batean eska-tu ziguten Juntako bilera batzuetara ez joateko, diru asuntoak eta ikutu behar zituztenean libertate gehiagokin egin ahal izango zutela eta; guk hau ez genuen onartu, azken finean kuestionatzen baizen gu Juntakoak ginen ala ez.

—Z. A. Urteko programa eratzea, etab... nola egiten duzue?

—Hau udan egiten dugu, kurtsoa nola bukatu den aztertu eta honen arabera urrengo urteko programa-keta egiten dugu. Bakoitzak berea taxutzen du baina azkenean denon artean osotzen dugu.

—Z. A. Lehenago norbaitek erdaldunen arazoa ikuitu du, zer dago konkretuki hor?

—Bai, arazo latza bihurtzen ari zaigu erdaldunena, proportzio handia dagoen momentutik giro erdalduna sortzen baita eta ikusten dugu erdaldun hau aparte hartu behar di-rela lehenengo urtean; honetarako

andereño bat gehiago behar da eta dirurik ez omen dago.

—Z. A. Disziplina aldetik eta?

—Askotan gertatzen da etxean haur batzu gurasoak nahiko gogor tratatzen dituztela eta hemen berriz ez diegu nahi duten guztia egiten uzten, baina hemen askatasun gehiago ikusten dute. Zenbait enfrentamendu izan dugu eta batzuk haurrak nazionaletara atera dituzte, baina hori ez da asko gertatzen.

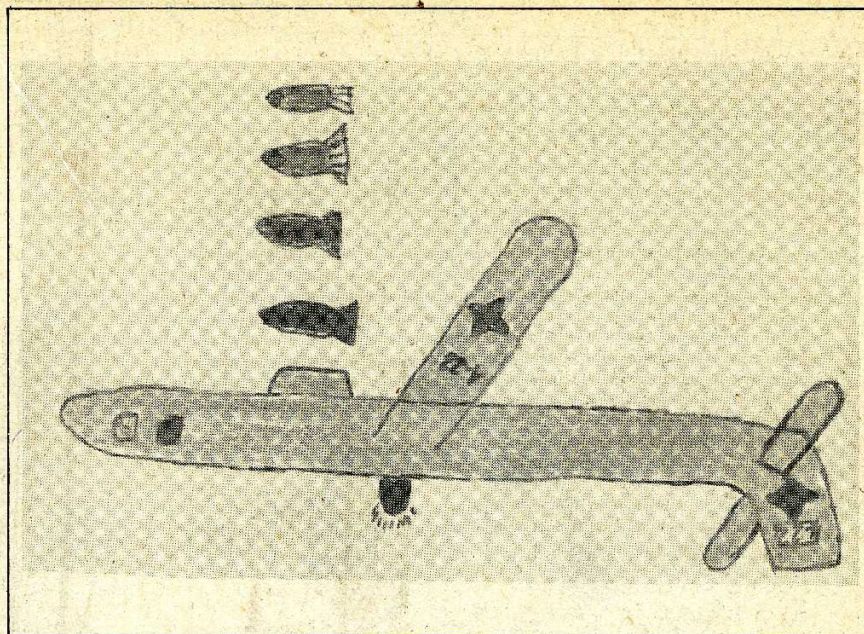
—Z. A. Ikastolarako dirua ateratzeko, zer bitarteko erabiltzen da?

—Taberna hau adibidez, larunbat eta igandeetan irekia egoten da, hilerro errifa bat ere ateratzen da eta hortik kanpo, jaialdi eta horrelako ekintzak. Inguruko lantokiei ere dirua eskatzen zaie, udaletxera ere bai.

Kuota bezala aurten mila eta berrehun ordaintzen da haur bakoitzeko eta beste ikastola batzuekin gonbaraturik nahiko merkea da, baina kontuan izan behar da hemen konpetentzi handia dagoela, monjak alde batetik eta nazionalak bestetik; beraz hauekin konpetitzeko ezin da garestiti, lehenago ere kasuren batzu eman baitira garesti iduritu eta kanpora atera dituztenak; aldrebes berriz ez da gertatzen. Irakasleek aurten 34.000 irabazten dugu. Duela bi urte hogeitabat maila irabazten genuen, beraz aurrerakada handia eman dugu. Dena dela diruz gaizki gabiltza; joan zen kurtsoan subentzioa eta guzti kontuan harturik milioi t'erdiko defizitarekin bukatu zen; datorren urterako edifikazio berri bat egiteko asmoa dute eta 24 milioiko presupuesto dago, beraz, ia nondik ateratzen den.

TXIKIENAK LANEAN

Arratsaldean txikien geletatik pasaz hasi dugu. 3 urtekoak goizean utzitako lana bukatzen ari dira, papertxoak ebaki eta arrasto batzuren barruan haik pegatu. Betiko atzeratuak mahaian jarraitzen dute lanean eta besteak jolastera bidaltzen ditu andereñoak. Jostailuak atera bezain laster talde handi bat pieza mordo baten gainera bota eta minutu bat barru, hamarren bat hau pistola tankerako tresna bat eskuan dutelarik, tiro soinua eginez, builaka hasten dira ikastolan zehar. Andereñoak digunez, nabarmentzen da tele-

bista asko ikusten dutela. Honetatik kanpo, egiten dituzten lanen artean abestea dago —andereñoak esaten digunez asko gustatzen zaie—, fitxak, margotu eta gehiena jolastu normala den bezala.

Lau urtetakoak mahaian eserita daude, andereñoa fitxak banatzen hasi zaie. Gereziak betetako horri bat, gereziak gorritz margotu behar dituzte eta biko multzoak egin. Andereñoak harbelean margotzen ditu eta bera hasten da multzoak egiten, hiruko bat egin duen bezain laster zuzendu die: «Andereño, bikoak egin behar dira eta zuk hirukoa egin duzu». Begi azticoak dira hauk. Egiten duten lana besteen berdina da, hirukoak baino maila altuagoan eta bostekoak baino bajuagoan; andereñoak neurria hartua dauka eta ez zaio gehiegi kostatzen. Fitxa kontuan denetik erabiltzen dute, Casalsen fitxak dexente erabiltzen dituzte, baina kasu askotan berak burututakoak egiten dituzte.

Bost urtetakoak denak mahai baten inguruan eseriak daude eta isiltasun osoan lanean ari dira. Kaligrafia egiten ari dira baina andereñoak esan digunez ez da letra hobegotzeko, eskuaren dominioa lortzeko.

«Ande» deitzen die haur guztiek andereñoari, eta hau maila guztitara; andereño ere erabiltzen omen dute, baina gu egon ginen denbora guztian «ande» bakarrik entzun genuen. Bost urtetakoak pixka bat aztoraturik utzi ditugu eta seigarren mailako en garara goaz.

Bertso doinua entzun dugu sartu bezain laster; ikasle bat berak egin dako bertso batzu abesten ari da. Horman mural bat dago eskuz idatzia eta beste gauza batzuren artean hau dio: «**Taldean konfiantza izan**», «**Hitz itsusirik ez esan**» —hau elkarri erantzen dizkieten gaitz izenengatik omen da— etabar. Eta andereñoa jarraitzen da muralaren esanahiaz. «**Begira, gelan arazo latz bat genuen neska batekin; beti oso marginatua ibili da ikastolan, beti bakarrik. Behin talde osoa hasi ziren hitzegiten eta mutil batek planteiatu zuen neska hau baztertu egiten zutela, ez ziotela kasorik egiten. Neri esan zidaten nik ere banuela errua, besteei baino kaso gehiago egiten niola eta; egia zen eta nik kritika onartu nuen. Denek aztertu zuten gaizki egiten zutela eta aldatu behar zirela. Hemendik dator mural horren historia**».

Boskarren eta seigarren mailako irakasleekin jarraitzen gara.

ZIGORTU BEHARRIK EZ

—Z. A. Afektibitate mailan, beren arteko harremanetan, arazorik planteiatzen al da?

—**Begira, boskarren eta seigarren mailen artean izugarritzko diferentzia dago, baina afektibitate kontuan beti daude arazoak eta maila guztietan gainera, ez larriengan bakarrik.**

—Z. A. Sesual heziketa ematen al duzue?

—Ba, gauza hortaz aurtan izugarritzko arazoa izan genuen. Nik joan zen kurtsoan boskarren mailakoei eman nien eta ez zen ezer gertatu, oso ondo joan zen denean. Baina aurtengo taldea badirudi aurrera-tuagoa dela; nik dena berdin eman nien baina azkeneko egunean zalan-tzaren bat zeukaten galdetu nien eta esan zidaten ni larrugorrian ikusi nahi nindutela, nik ezetz esan nien, ez zela justua ni bakarrik jar-tzea, edo denok ala inor ere ez. Bu-ruak berotzen joan ziren eta han izugarritzko iskanbila montatu zen; ez zen ezer pasa, baina haurrak etxera joan zirenean norbaitek etxean kontatu zuen eta handik izu-garrizko soka etorri zen; haur ho-nen gurasoek besteenei kontatu zie-ten herri guztiak jakin arte, andere-

ñoak bularrak erakutsi nahi zituela eta horrelako lelokeriak esanaz. Urrengo asteen bilera bat egin nuen gurasoekin eta han garbi erakutsi nien zer gertatu zen eta badirudi gauzak aplakatu zirela.

—Z. A. Gurasoekin harreman handia al daukazue?

—Bueno, badakizu, harremanak arduratzen direnekin, —dio andere-ñoak eta irakasleak jarraitzen du— ni herrian ibiltzen naizenez gehiago hitzegiten dut berakin, baina norma-lean ez dira gehiegi arduratzen, ho-ri bai, sesualitate arazo horren on-doren denak inguratu ziren.

—Z. A. Mutil eta nesken artean, iniziatiba mairian eta, diferentzirik ba al dago?

—Ez, inolaz ere ez, neskak noski gai batzuetan trebeagoak dira eta mutilak beste batzuetan, baina nor-malean berdinak.

—Z. A. Hurrei jo eta ez diezue egingo, ez da?

Irakasleak esan digunez bera orain arte astokilo bat izan omen da: «Ni eskola zaharrekoa izan naiz baina asko ikasi dut eta gaur ez diot inori eskurik gainean jarriko».

—Z. A. Eta zigortu eta horrelako-rik egiten al duzue? Maribelen ge-lan ikusi dugunez, haurrak beren ar-tean zigortzen dira.

—Ez, guk ez diegu inongo zigo-rrik jartzten, hori ez da beharrezkoa izaten, nik behintzat ez dut orain-dik arrazoirik izan inor zigortzeko.

—Z. A. Zuen lana benetan zaila da?

—Begira, beti egon behar zara gauza berriak asmatzen. Iristen da momentu bat oso nekatur gelditzen zarena. Adibidez behin metodo bat aurkitzen duzu eta oso ongi doaz, baina lana beti lana da eta aspertu egin behar dira; honegatik, beti sor-tzailea izan behar zara eta honek neke handia ekartzen du. Klasea bu-katu eta urrengo eguneko lanaz pentsatzen zaude, zer egin, zer ez egin.

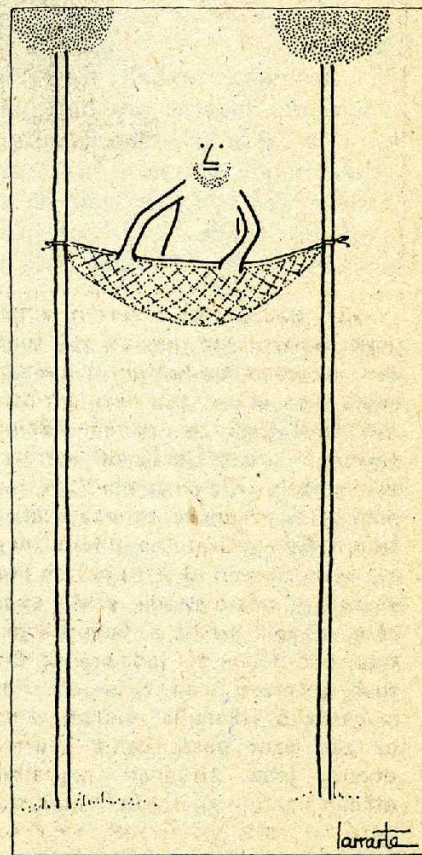
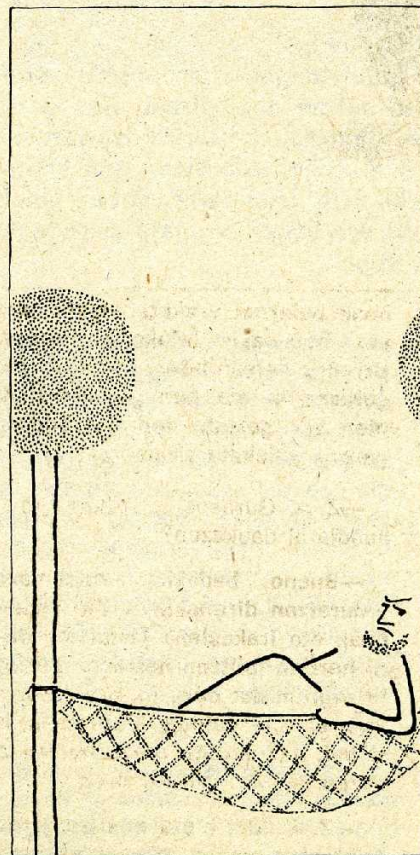
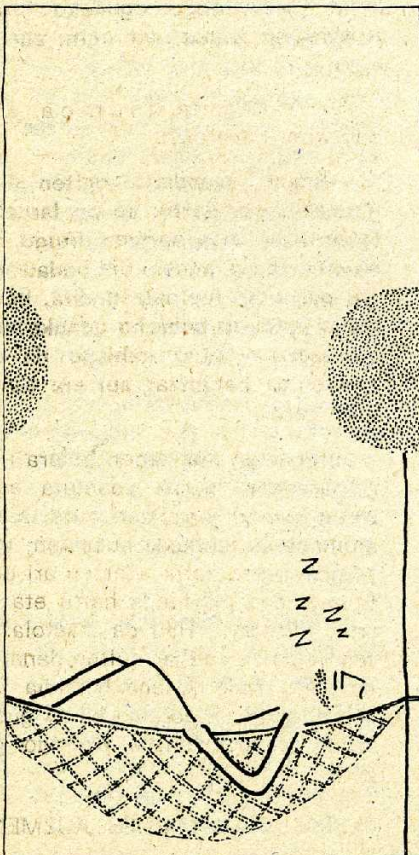
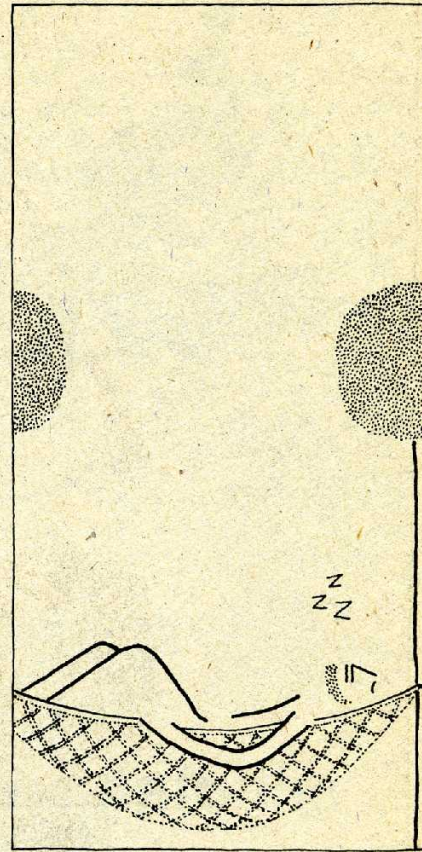
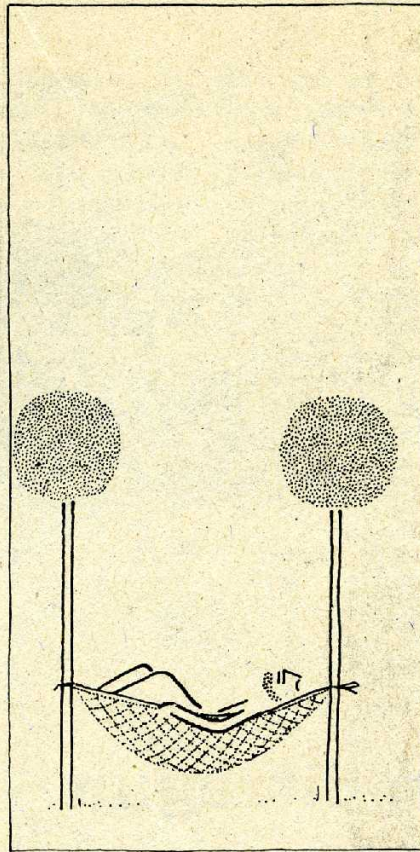
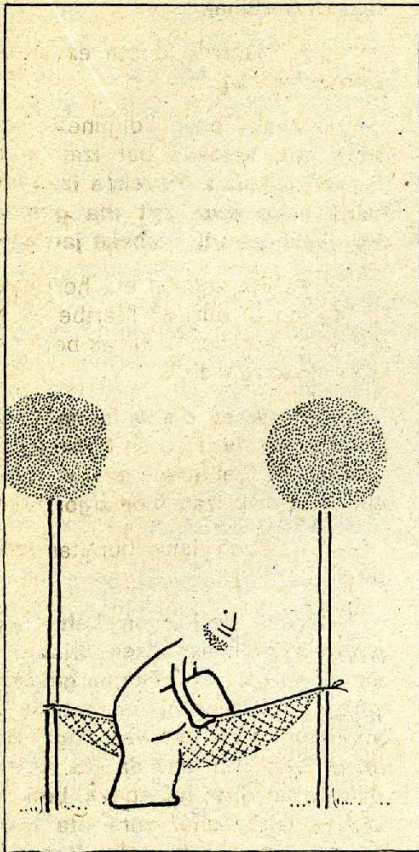
—Z. A. Deporte a s u n t o a, nola daukazue banatua?

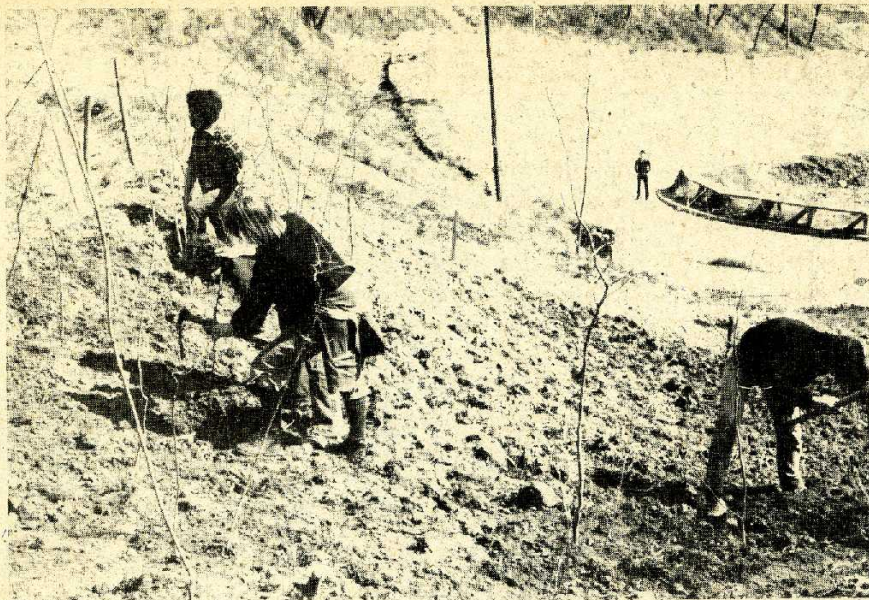
—Bueno, txandatuz egiten dute gimnasia eta hortik kanpo larunba-tetan ordu batzu sartzen ditugu, he-men bertan gimnasio bat badaukagu eta oso ongi moldatzen dira, hobe-kiago antolatu beharko genuke, bai-na ezerrez baino gehiago da eta momentuz behintzat aurrera jarrai-tuko gara.

Hirugarren mailakoen gelara itzu-li garenean laurak pasatuta egon arren lanean jarraitzen dute, azken momentuko lantxoak bukatzen; bes-te gela batzuetatik irtetzen ari dira. Etxera joan merienda hartu eta be-rriro jolastera. Hau da Ikastola ba-tean egunean zehar egiten dena eta ez dago dudarik lana haundia izan arren, gu gure garaian baina gusto-rago itzultzen direla urrengo goi-zean.

LURDES AUZMENDI

ELIXABETE GARMENDIA

Biberoa landatzen.

arbolak izan ditzagun

Zorionez, zenbait eta inguru hondatuagoa izan, horren kontra altxatzeko indarra ere haundiagotu egiten dela dirudi. Hau gertatzen da esate baterako Erreterian. Gipuzkoako herririk izorratuenetakoa dugun honetan, hirigintzako arazoez arduratzen zen koordinadora bat ezagutu izan da duela urte batzutatik. Orain berri, ekologiaz ari den talde bat sortu da, eta honek antolatu duen lehen ekintzetako bat, Ekologi Aste bat dugu.

«Hasieran hemengo mendietan haritzak eta aldatu beharra ikusi genuen», kontatzen digu taldeko batek. «Udaletxera jo genuen eta orduan ez zela arbolak landatzeko garaia esan ziguten. Gero, Gestora Muzipaleko batekin ICONAra joan behar izan genuen, basoetan, nahiz eta herriarenak izan, ICONA agintzen baitu. Han azkenean esan ziguten mendi guztiak landatuta zudelako eta ez zegoela gehiagoren beharrik.» Hala ere gazte hauk —18 urte inguruko 9 lagun, HIBAICA elkarteak— ez zuten etsi eta beren aldetik bibero bat osatu zuten Alabergan, 100 inguru arbola landarekin.

«Gero ikusi genuen jende gehia-

go interesatu beharra gauza haue-
tan. Eta hortik sortu zen Ekologiari
buruzko aste bat egiteko ideia». Oraingoan astea arbolaren arazoan zentratuko da batipat. Aurrera begira beste gai batzuri buruzko asteak —hibaiez, itsasoaz, energiaz, hirigintza eta garraioez etabar— egiteko posibilitatea ikusten dute. URDABURU mendi taldeak ere parte hartzen du eta ORERETA kultur koordinadoraren babesean antolatu da lehenengo hau.

«Astearen helburuak hauk dira: jendea informatu, baina ez demagogiaz, datoetan oinarrituz baizik, eta parte harraraztea. Erreterian inguruko basoak garbitu, apaindu eta lan-

tzea, eta udalari arazo hontaz arduratuko diren batzu jartzeko esijitzea; honetan adibidez Papeleraren problema tratatu beharra dago.» Izan ere, Erreterianen erdi erdian dagoen Papelera Españolak, herri guztia itsusitu eta bai kez eta baita hotsez kutsatzeaz gain, baditu beste pribilegio batzu ere. Erreterianako menditan hutsuneren bat dagoenean, Papelerak ICONAri hor piñuak jartzea eskatzen dio. Horietatik ateratzen den dirua, ICONA dioenez, zati bat arbola gehiago erosteko eta erabiltzen omen da eta beste zati bat udalari ematen omen zaio, baina hau ez dago konfirmatua. Garbi dagoena zera da, Papelera ondo aprobetxatzen dela Erreterianako mendiez.

EGITARAU ZABALA

Asteari maiatzaren 5ean emango zaio hasiera, haurrentzako izango den festa ekologiko batekin. Bi hitzaldi izango dira astean zehar, bata ekologiari sarrera bat eginez. Bestea «Pinus Insignis» ari buruz hiru urtetan zehar egin berri den estudio baten azalpena, lehen aldiz aurkeztuko delarik. Bi hitzaldiok ARANZADI elkarteak partaideek emango dituzte.

Erreterianen basoari buruzko proiektio bat ere izango da. Ske-txak ekologia gaitzat harturik, haur-
zoetako lorategien konpontzea etabar. Asteari bukaera emateko, hilaren 13an, egunpasa ekologista bat Liztorretan. Egunero erakusketa audio-bisuala, antolatzaileek berek prestatua, fotoen rally batetan egingo diren argazkiena, liburu eta aldizkari ekologistena, etabar. (Ikus programa ASTE GIROAn.)

Ekintza guztietara libre izango da sarrera. 54.000 pta. inguruko presu-
postua dago eta ez HIBAIIKAK, ez URDABURUK eta udalak ere dirurik ez dutenez gero, LAN KIDE AUR-
RREZKIAren laguntzaz lortuko dela hori dirudi.

«Jende guztientzat irekita dau-
de ekintzak eta guk hori nahi dugu,
jendeak parte hartzea». Batzu opti-
mistaxeago, besteak pesimistago,
honelako ekintzak ez zaizkiola jen-
deari asko interesatzen eta, hala
ere ilusio guztiaz ari dira aste Eko-
logikoa prestatzen.

ELIXABETE GARMENDIA

sesualitatea zabalduz

Joan den Aste Santu honetan jaungoikoa hil delarik, jaioberri bat genuen: «Euskadiko lehenengo sesologiaren astea». Errelijioak, frankismoak eta gizarte honek aspalditik baztertutako mundu bikain eta oso zaba! bat, lehenengo aldiz sakonki eta seriooki aztertua izan da. Espezialista ospetsuek sesualitate gaia ikuspegi guztietatik landu dute hor (Antisortzea, sesualitatea ekilibrio siko-logikoan, haurren eta gazteen sesualitatea eta horren hezkuntza, sesualitatea soziologikoki e. a.).

E.K.N.k SEXOLOGIAREN FAKULTATE BAT PROMETITU DU

Z.A.—Zelan baloratzen duzu zuk aste hau?

O.—Ba, Euskadin ofizial mailan sesualitatearekin zerbait serioa egiteko lehenengo asmoa dugu. Orain arte emakumeen mugimenduak planteatutakoa besterik ez zegoen. Benetan oso positiboa izan da. Hemen agertutakoaz aparte, etorkizunerako hemendik proiektu asko sor daiteke. Euskadin sesualitatearen arazoez kezkatzen garen artean harremanak eta kontaktoak estutu dira esate baterako eta gero gure lekuetan jarraitzekotan geratu gera. Esate baterako maisuak hezkuntza sesualaren arazoan elkar laguntzeko berriz ikustekotan geratu dira. Bestalde, gauza oso garrantzitsu bat, **E.K.N.ek Euskadin sesologiaren fakultate bat prometititu du.** Gero ikusiko dugu. Dena dela, nere ustez, guttienez sesologiaren Instituto bat edo hemen egitea nahiko egokia da.

Z.A.—Eta zer egingo luke erakunde horrek?

O.—Alde batetik, irakaskuntza, pertsona batzu ondo prestatzeko eta bestetik, Bartzelonakoan bezala, arazo bakarren bat dutenei lagundu edo aholkatuko lieke.

Z.A.—Nork antolatu du aste hau?

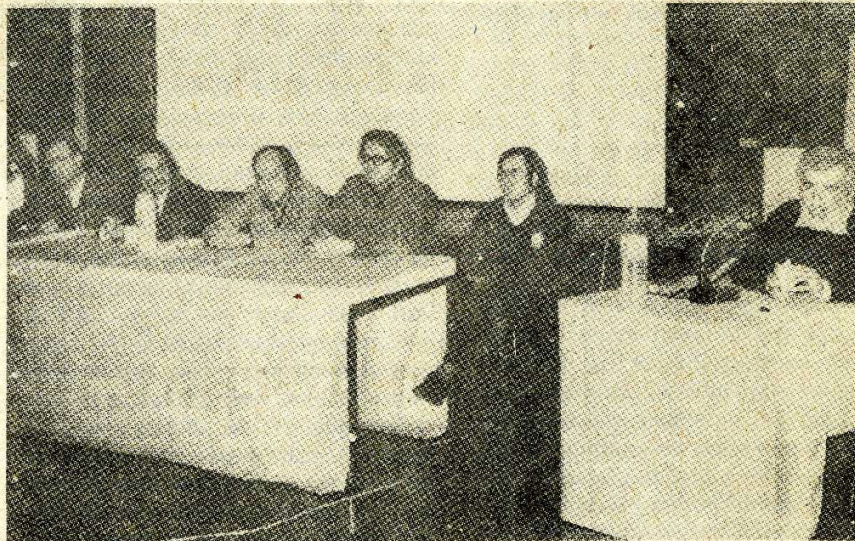
O.—Gasteizko Emakumeen Mugimenduak, «Esperanza» eritegiak, Arabako Diputazioak eta E.K.N.k eragin dute.

Z.A.—Zer pertsona mota etorri da?

O.—Batez ere, maisuak, soziologoak, A.T.S.ak, sikologiakoak, matronak e.a.; zera, beren lanetan sesualitate gaia nolarebait erabiltzen du-

Guk gai guztioi duten garrantzia eman nahi genieke, baina leku ezaren muga dela eta laburtu egin beharko dugu. Hala ere, aste horretan esandako guztia liburu batetan agertu da. Aste honen ondoren Olatzekin elkarhizketa eder bat izan dugu. Bizkaiko emakumeen batzarretik joana da bera.

Sesologo eta hizlari oso ezaguna da Bizkaian. Jende askok bere harreman sesualetako arazoak konpontzera harengana jotzen du.

“Teorikoegi; gero praktikan urrun”.

tenak bakarrik etorri dira. Hasieran gehienez 150 pertsona jarri zen, gero 200 eta azkenean 200 baino gehiago egon gara. Alde honetatik arrakasta nabari bat izan du.

SESOLOGOAREN PAPERA «ELENA FRANCIS» ETA APAIZEK EGIN DUTE

Z.A.—Ginekologia, sikiatria eta sesologiaren funtzioak praktikan batez ere nahiko nahasturik daude, zertan bereizten dira?

O.—Ginekologiak sesualitatea maternitate bezala bakarrik ulertu ohi du, eta horretatik sortzen diren gaisotasunez eta arazo fisikoez arduratzen da eta kito. Sikiatra batek egiten duena maniako seksualak edo honelakoak «konpondu» da eta Sesologoak sesualitatearen arlo guztiak zaintzen ditu; ez bakarrik erreproduzioaren funtzioari begira, baizik eta jendeak sesualitatea osoki goza

dezan. Arazoa zera da: gaur hemen, egiazki, sesologorik ia ez dagoenez, ginekologo eta sikologo majo batzuek bete behar dute haien papera.

Z.A.—Nola eratzen da sesologo bat? Zelan dago sesologia unibertsitate mailan?

O.—Sesologia benetan ikasteko kanpoko unibertsitate batetara jo behar duzu. Hemengoetan ez da ematen. Ondorioz dauden sesologoak (oso, oso gutti), bakoitza bere aldetik prestatu behar da. Madrilen «Instituto de Ciencias Sexológicas» delakoan ikastaro batzu ematen dira eta gero titulu bat; baina ez da nahikoa. Arazoa zera da: orain arte egia zko sesualitatea bazterturik egon denez gero ez da izan sesologoaren beharrik. Sesualitatea pornografia eta umeak egitea besterik ez balta izan. **Hemen orain arte sesologoaren papera «Elena Francis»ek eta apaizek egin dute.**

Z.A.—Hemen zenbat sesologo daude?

O.—Euskadin, benetan prestatu-rik oso gutti. Lehen aipatutako «Incises» horretako lehenengo taldea orain dela oso gutti irten da eta horietatik 4 edo 5 hemengoak ziren, eta bestalde hor, Romon, hauzoko elkartearen norbait funtzionatzen ari da. Gero Irunen emakume bat dago, nahiko ona. Bizkaian ere bai, nire taldean egon zen beste emakume bat. Biok elkarrekin aspalditik zentro bat irekitzeko asmotan gabiltza eta gero hortik, arazoan kezkatu-rik dauden pertsona batzu eta perso-nalki dihardutenekin. **Guztiok geure aldetik, autodidaktikoki edo, presta-tzen gara.**

GUIMON NAHIKO ERREAKZIONARIOA

Z.A.—Guimon (aste honetan egon dena) Euskadiko hizlari ospetsu bat dugu. Zer deritzazu Guimon?

O.—Guimon Bilboko ginekologo ospetsu bat da. Bainan nere ustez nahiko erreakzionarioa da. Pastilak errezetatzen dituen horietako bat besterik ez da. Bere planteiamen-tua familia konpontzean datza. Baina edonor (bere moral kristauak ez ba-dio oztoporik jartzen) familia kon-trolatu beharraz konturatzen da. Ho-rretarako berak ginekologo denez gero, pastilak errezetatzen ditu; ba-karrik familiaren planifikazioa dela, eta ez sexualitatea osoago bizitzeko.

Haurren hezkuntza sexuala txikitandik zaindu behar da.

Kapitalismoari hori interesatzen zaio. Harek ere klinika bat eraikia du eta diruduna da.

Z.A.—Zer kritikatuko zenioke aste honi?

O.—Nik benetan oso positibotzat jotzen dut. Bainan huts batzu izan dira. Esate baterako, gai asko den-bora oso guttitan egin dugu. Ondorioz nahi genukeen neurrian ez dira gaiak sakondu. Programaketa oso itotzaile bat izan dugu. Etorri gare-non artean ia ezin izan da mintzatu. Dena ariñeketan egin beharrean egon gara. Gero bestaldetik, hitzal-di guztien maila intelektualegi eta teorikoegia izan da. Hemen, ustez, guztiok, harreman sexualak askore-kin izatearen alde ginen eta koitoz-ko harremanen aurka e.a.; zera, denetara oso progresistak. Bainan gure artean egindako inkesten emai-tzak irten zirenean ...erdaraz esan-da «del dicho al hecho va un buen trecho». Gehiegi teorizatzeak arris-ku gorriak ditu. Esate baterako, nere ustez, ezin diezaiokezu emakume bati esan ohean hemen eta hor jo behar duela eta hau eta honela egi-teko. Onena da, berari gehien gus-tatzen zaiona egin dezala eta «co-neju-linguis» egin orde, belarria jotzen hobeto pasatzen badu, hori egin beza. Askatasun sesualerako ezin daiteke normarik ezerri. Une batetan koitozko harremanak nahi badituzu, egin ezazu. Okerrago baita hau esatea: «ez, ez, aurrerakoa ez delako, hau ez».

Z.A.—Hemen mintzaldietan eta eztabaidetan «Master eta Jonhson»-en eskola konduktista eta eskola sikoanalistaren artean ezberdintasunak eta borrorak sortu ote dira?

O.—Bai zera! Dakizunez, bi esko-lek azken finean sexualitatearen konzepzioa irauldu egin dute. Biok sexualitatearen askatasuna, ta bu guztiak apurtzea eta roilo guztiak planteiatzen dituzte. Bainan siko-a-nalistek konduktistei ondoko hontaz akusatzen diete: «jendea gizarte honetan integratu nahi dutela eta ez direla sexual askatasuna egitan planteiatzen ari. Familiaren, informa-zio ezak etabarrek dakartzaten ara-zoak bakarrik konpontzen dituztela». Esate baterako, behin katalandarrek anorgasmia konpontzeko pelikula bat pasatu digute, 13 minututako pelikula batetan nola egin, emaku-me baten orgasmoa eragiteko hau eta beste, eta hemen eta honela

jotzen irakasten zizuten. Bainan ez dute begiratzen sikoologikoki edo sa-konki emakume horrek zergatik ez du orgasmorik. Mamia ez datza jen-deak ondo pasatzean bakarrik eta gizartearen barruan sartzean. Ara-zoen sustraiak bilatu behar dira eta egiazko askatasun sesuala lortzeko konpondu, sikoanalistek diotenez.

Eta konduktistek sikoanalistei hau esaten diete: «haiek jendeari ema-ten dioten sendabidearekin bizi guz-tia pasatu behar duzu zure burua ezagutzen, zure umearoaren frustra-zioak bilatzen. Galdera, galdera eta galdera, eta azken batez jendeak be-re sexualitatea zorionki bizi dadin ez dute lortzen». Izan ere, metodo biok aurrerakoiak dira; bainan dife-renteki ulertzen dituzte konponbi-deak eta ezberdintasun horik aste osoan zehar beti nabaritu dira.

KONSTITUZIOAN ESTATUAK FAMILIA DEFENDITUKO DUELA

Z.A.—Sexualitatearena legisla-zioan zelan dago orain?

O.—Konstituzioan sexualitateare-na aurreratzearen alde ez dago ezer ez. Orain ardurazko lege asko egi-ten edo eztabaidatzen ari dira ka-maretan (abortoarena, homosesuale-na, amanebamiento delakoa e.a.). Ikusiko dugu zer irtetzen den. Has-teko konstituzioan argi eta garbi «Estatuak familia defendituko due-la» agertzen da. Honek azpitik esan nahi duena: «emazte eta senarra betirako baturik beraien seme-ala-bekin, guztiz beraienek, gizon eta emakumeen arteko harreman sesua-lak erreproduzioan eta familian fin-katuz». Familia, faxismoaren ideolo-gian oinarri nagusienetariko bat zen.

Z.A.—Zuek feministok lege alde-tik zer neurri eskatzen dituzue se-sualitatea eragiteko?

O.—Hontaz eritzi ezberdinak dau-de; askatasun sesuala iraultza per-sonal bat delako ez dela ezer es-katu behar, dio talde batek eta beste batek (nagusiena denak) konstitu-zioaren klausura hori kentzea, se-sualitate, dibortzio eta aborto libre bat, emakumezkoa eta gizonezkoa-ren artean berdintasun soziala, leku guztietan sexual orientaziorako zen-troak ireki ditzatela e.a. eskatzen ditu.

Z.A.—Ez al duzu uste eskoletan ttikitatik heziketa sexual bat sartu behar denik?

O.—Bai, noski. Gasteizko aste honetan ere horretan ibiliak gara. Egokiena dirudienez, asignatura guztien barruan sartzea izango litzateke. Baina une horretan piperik ez dagoenez gero, urgentziatzeko plangintza bezala asignatura berezi bat bezala sar liteke.

DIAFRAGMA ONDO IKASIZ GERO NAHIKO ONA

Z.A.—Nor bait konsultatzen dator kizunean antisortzerako bide bat eskatu, zer aholkatzen edo zer aholkatzen diozu?

O.—Bueno, hori pertsona mota bakoitzaren baitan dago. Emakume batenzat bikaina den antisorgailu bat, beste batenzat desastre bat izan daiteke, bildurri edo dabilelako. Gero zer adin edo nolako harremanak dituzun kontu. Benetan gaur norbaiti antisorgailu mota bat aholkatzea nahiko zaila da, guztiek problema bakarren bat dutelako. Nik pertsonalki diafragma eta kondoia direla onenak (abstraktoki, eh) uste dut. Zeren arazo hau baitago: askotan neska bati ezin diezaiokezu kondoia proposatu bere lagunak kristorena montatuko duelako. Noski berarentzat errazago da, zera, neska eguneroko pastillak hartzeaz kezka dadila eta kito. Emakume askok, bestalde, kondoia ohartzen dutela esaten du, hori gauza sikologiko bat besterik ez da, zeren zientifikoki ia ezinezkoa baita. Baginaren zelulek ez dutelako taktorik eta mugimenduak eta temperatura sentitzen duena delako.

Kondoia eta diafragma pastillak bezain ziurrak dira. Diafragma ere nahiko ona da, baina arazoa zera da: mediku oso guttik, ondo nola ipintzen den irakasten dizula bategatik, eta emakume oso, oso, guttik dakicela diafragma ondo erabiltzen bestetik; are gehiago, ez direlako ausartzen hatzak baginan sartzen, mina egingo dutela edo uste dutelako. Gehienek ez dakite non daukaten hezurra, non enkatatu behar duten, zeren ikuituz joan behar duzu neurtzen eta ondo ipini. Gainera diafragma beste arazo bat du. Begira, zu medikuarengana joaten zara eta berak 6,75 neurriko bat errezeztatzen dizu, gero farmaziara jotzen duzu eta han esaten dizutena: «Bueno, hori ez daukagu, baina hemen beste bat piskatxo bat txikiago dena daukagu», «eta balioko dit».

«Bai zera!» eta gero plaf! haurdun. Parisen ez dago honelako arazorik, baina joaten bazara Iparraldera, hango herrietan ez dituzte neurri guztietakoak izaten. Begira, hor Bilbon nik egun batetan proba bat egin nuen. 10 farmazitan sartu nintzen eta hamarretan esan zidatena. «Hemen daukagu beste bat ia, ia berdina». Diafragma informazio eza handia dago. Bestela beste pastillak bezain ziurra dela frogatuta dago eta naturalenatariko bat da.

GURE GORPUTZAREN ERREKURTSO GUZTIEZ GOZATU BEHAR DUGU

Z.A.—Zer deritzazu ogino sistema?

O.—Zikloaren sistema ere, naturalenatariko bat da eta egitan interesantea. Betidanik oso kritikatu izan da, ez duelako ziurtasun handirik, mugatua delako egun batzuetara eta erakartzen duen beldurragatik e.a. Hala ere, sistema hau txarto kontsideratua baldin bada, sexualitatearen konzeptio txar bategatik da. Zeren harreman sexualak zakilaren sartzean finkatzen badira, noski ez du balio. Baina kontuan har dezagun sartzen gabe berdin goza dezakegula. Sartze edo penetrazioaren mitoa apurtu egin behar dugu. Honen ondoren gure gorputzaren errekurtsio eta ahalmen guztiez gozatuko dugu eta ez da problema bat izango, haurdun ez garelako geratuko ziur jakinez gero zakila sartzearen errekurtsioa erabiltzea beste posibilitate bat bezala eta kito.

Z.A.—Isurketa arinegia edo «eyaculación precoz» delakoa, aipatu

duzun konzeptio oker horren ondorio bat ote da?

O.—Gehienetan bai. Isurketa arinegia errekurtsio fisiologiko bat da, okertasun sikologiko bategatik edo txarto eramaten den sexualitate bategatik. Esate baterako, azken unetan atzera jotzearen metodoak isurketa arinegia erakar dezake. Gizonaren arreta guztia zakila kontrolatzean dagoenez gero, arinegi isurtzea dakarkion obsesio bat du. Bestalde, harreman sexual oso gutti dutenei gerta dakieke eta hitz batez, edozein arrazoiengatik plazer sexual guztiak zakilean finkatzen dutenei.

Beraz arazoa ez da izaten fisiologikoa, sikologikoa baino, eta konponbidea ez datza zakila hemen edo honela estutzean, baizik eta fenomeno horren egiazko eragile sikologikoak osatzean.

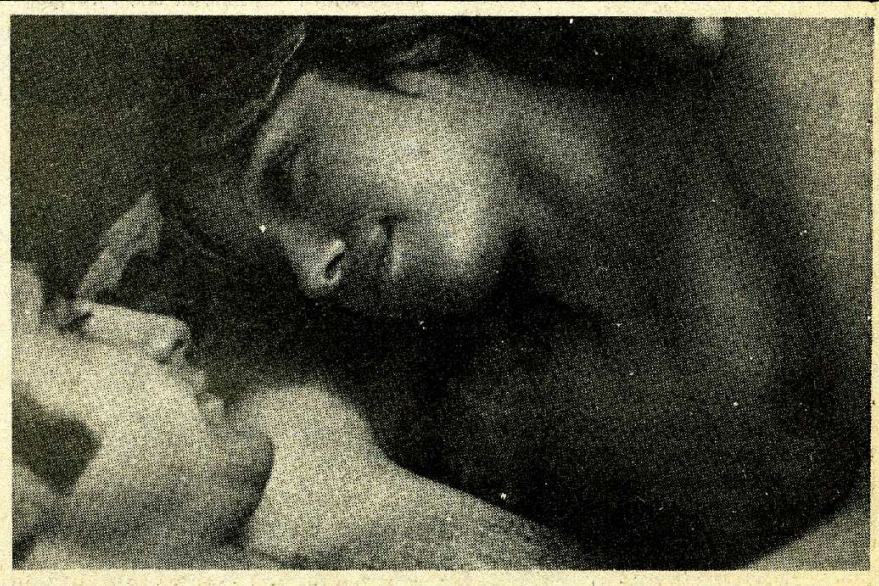
Z.A.—Bikoteengan inkompatibilitatearen arazoa oso zabala ote da?

O.—Bada, nahiko, baina hau ere ez da izaten arazo fisiologiko bat, baizik eta sikologikoa.

Z.A.—Amaitzeko, zerbait kontsultatu behar denean Euskadin zenbat zentro daude?

O.—Uy! oso gutti. Errekaldeberriko moduloan departamentu bat. Gero Iruñean Txantreako hauzoan zentro nahiko on bat dago, eta Donostian orain egitekotan daude. Guztiak jendeak antolatutakoak dira.

KARLOS DONOSO

haize garbia nafarroatik

Nafarroa, Euskal Herrietako aizparririk zaharrena, hiltzorian zegoela uste zuen Euskadiko askok. Nafarroan euskaltasuna zahartzaroak jota ikusten zuen eta espainoltasuna loratzen. Euskal erroak ihartuz eta Espainiakoak indartuz zihoazela nabari zen hauentzat.

Euskalduna, herri zaharreko semea, tradizionala da eta lehenari begira dagoena. Beraz, euskaldun askok, bihotzaren eta ez buruaren eraginez, Nafarroa Euskadi zela aldarrikatzen zuen manifestapenetan eta antzerako biltzarreetan. Baina errealtateak argi erakusten zuen Nafarroak euskalduna izatetik aspaldi utzi zuela.

Errealtatea kontra egon arren, nola aldarrikatu ez Nafarroa Euskadi zela, Ipar Euskadi ere Euskadi dela defendatzen dutenek?

Ipar Euskadik eta Hego Euskadik nazio bakar bat osatzen dutela uste dutenek, guztiz argi egonik bi nazio diferenteren parte direla, Nafarroa Euskadi dela esatea normalizat jo behar. Baina Nafarroa ia ez da Euskadi pertsona inpartzial batentzat. Errealtateak hori argi utzi duela irakatsi digu burgesia estatalistak.

Azkenerako abertzale askok ere hori onartu egin zuten praktikan, nahiz eta teorian onartu ez.

Errepublikaren denboran ia esan zuen Nafarroak Euskadiko autonomiarik ez zuela nahi eta Euskaditik kanpo geratu zen. Frankismoaren garaian gero eta bananduago agertzen zen.

Gaur bizi dugun sasi demokrazia iritsi zenean, abertzale askok, deszentralizazioaren izenean, Nafarroa ez zela Euskadi onartu zuen eta Nafarroa Euskaditik kanpo uzten zuten instituzioak onartu zituen. Nafarroa Euskadi zela ahoz esan arren, jokabideaz ez zela esaten zuen.

Nafarroako abertzaleak abertzale hauen kontra altxatu dira martxoko eta apirilko hauteskundeetan eta uko egin diete Nafarroa Euskadi dela benetan sinesten dutenei beren konfiantza emanaz. Nafarroako euskaltasunari dudarik ttikiena jartzen diotenek ez dute harrera onik Nafarroako abertzaleen artean.

Honekin berehala konturatu dira espainizaleak, hala ezkertarrak nola eskuindarrak eta elkartu egin dira beren artean.

Honekin oraindik konturatu ez garenok, akaso, beste abertzaleok gara.

Nafarroatik datorkigu haize garbia!

JULEN KALZADA

hiztegia

Ahul(du):	Debilitar(-ado)
Ahulezia:	Debilidad
Amorru:	Rabia
Apain(du):	Adornar(-ado)
Arantza:	Espina
Arauz:	En proporción
Arrotz:	Extraño
Asper(tu):	Aburrir(-ido)
Azti:	Adivino
Barne(tu):	Penetrar(-ado)
Begiramen:	Cortesía
Berandu:	Tarde
Buztin:	Arcilla
Ellka(tu):	Alimentar(-ado)
Etsi:	Resignar(-ado)
Gibel:	Parte trasera
Goraipa(tu):	Elogiar(-ado)
Gune:	Sitio
Haritz:	Roble
Harro(tu):	Esponjar(-ado)
Honda(tu):	Estropear(-ado)
Ihar(tu):	Marchitarse(-ado)
Ikara(tu):	Asustarse(-ado)
Irents(i):	Tragar(-ado)
Isur(i):	Derramar(-ado)
Izerdi:	Savia
Jomuga:	Finalidad
Landare:	Planta
Landa(tu):	Plantar(-ado)
Larri(tu):	Inquietarse(-ado)
Maskal:	Pachucho
Morroilo:	Pasador de hierro
Morrontza:	Servidumbre
Mugarri:	Mojón
Narrats:	Guarro
Neke:	Fatiga
Nora(tu):	Orientar(-ado)
Nozi(tu):	Sufrir(-ido)
Oker(tu):	Torcer(-ido)
Oldar:	Impetu
Poz:	Contento
Puska:	Pedazo
Puz(tu):	Inflar(-ado)
Salda:	Caldo
Sarraila:	Cerraja
Sarraski:	Matanza
Sen:	Sentido común
Setatsu:	Obstinado
Tema:	Terquedad
Tente:	Esbelto
Tolesta(tu):	Plegar(-ado)
Urmahel:	Estanque
Urodi:	Cañería
Uste:	Opinión
Ustez:	Supuestamente
Zarta(tu):	Agrietar(-ado)
Zehar:	Ladera

zergaitik panpox, zergaitik

«Hordago»k sail berri bat hasi du «Zergatik, Panpox» liburuarekin. Sail hau euskaraz idatzitako liburuek osatuko dute, diotenez. Asmo jatorrak dira, bai, eta denok apoiatuko ditugu honelako iniziatibak, baina sail berri batekin ez dira orijinalak gehiagotzen, hori nabaria da. Beste kondizio batzu bete beharko dituzte.

«Zergatik, Panpox» Arantxa Urretavizcaya-k egin du. Oraindik nobela bat kalean ikustea harri-garria da, baina emakume batena eta gainera euskaraz egin baldin bada harridura hau erraz bikoizten da. Halere ez gara, ez, «ciencia-ficción» egiten ari. Hau da emakume batek, euskaraz, ida-

tzi duen lehen nobela. Lehendik Amaia Lasak poema liburu bat argitaratu zuen bakarrik «Hitz nahastuak», eta bai Arantxak eta Amaiak beste batzuekin batera argitaratu zituzten aspaldi poemak eta lanak. Gaur «Oh Euzkadi» aldizkarian azaldu dira beste emakume batzuren izenak eta lanak: Maripi Solbes, Lurdes Oinaederra eta Izaskun Egia hauk uste dut direla literatura arloan dihardutenak.

Oraingo honetan, bere nobela dela eta, Arantxarekin egon naiz. Gaur ez dugu kritika eta analisis sakonik egingo, baina bere hitzek argibide eta xehetasun batzu eskainiko dizkigute.

—Zure lehen lanak «LUR» taldekoekin batera egin zenituen. Nola sortu eta bilakatu zen hura?

—Duela hamaika urte gutti gora behera «Lur» taldekoekin topatu nintzen. Nik ez nekien euskaraz idazten, hitzegiten besterik. Bapatean

berrogei ta hamar bat pertsona bildu ginen eta handik hilabete pare batetara, ez dakit nola, Ramon Sarazbitoria, Ibon Sarasola, Gabriel Aresti, Enrique Villar, Xabier Kintana eta ni gelditu ginen. Lan egiteko gogo handia genuen eta borondate ona. Alde batetik lan litera-

rioak egiten genituen eta bestetik «Hastapenak» zeritzaiona egiten ihardun genuen. Momentuan zeuden beharrei erantzuten genien, lan historikoak, ekonomikoak, itzulpenak e.a. Baina ez dakit ongi zergatik hasi nuen nire lan literarioa. Badakit ia-ia lan lotsagarri bat balitz be-

zala egin nuela eta inori ezer esan gabe lehiaketa batetan aurkeztu nuen eta baita irabazi. Ordurarte ez zen inor ohartu. Gainera ez nuen argitaratu nahi, nolabait ere nire «punto flaco» bat agertzen baitzuen. Ni guttitan sentitu nintzen bazterturik emakume bezala lan horretan ihardun nuenean, baina beti gizonaren eredua jarraitzen nuelako, noski, bere artean onartua izateko marmorezko irudi bat eman beharra zegoen. Poesia egiteak irudi hau ahultzen zuen agian eta, beraz, emakume bezala neuzkan defentsak ere bai.

Bestalde egoera politiko latz bat bizi genuen eta iraultza zen egin-behar nagusia. Laster sartu zitzaizkidan kulpabilidadeak literatura egiten nuelako, gauza superfizialak eta banalak zirelakoan. Giroan sentitu nuen lujo bat zela egiten nuena. «Lur» pikotara joan zen eta oraindik pixka batetan, eta ia izkutuan, irakurtzen eta idazten jarraitu nuen, baina berehala utzi nuen. Honelaxe lau urte igaro nituen.

—Nolako giroa zegoen «LUR»-en egon zinen garaian? Zerk probokatu zuen azkeneko haustea?

—Uste dut gaur baino giro gehiago zegoela. Orain idazlea, talde batzutan ez beste, bakarrik sentitzen da. Garai hartan gure lanak elkar erakusten genituen, baita iritziak eta laguntzak jaso besteengandik, lan asko elkarrekin egiten ziren. Gainera denon berri genekien. Nahi baduzu eragina politikoa zen batez ere, baina bazegoen literatura eta kreaiziorako gogorik. Guzti hau giro hertsu batetan gertatzen zen, hala eskatzen baitzuen egoera politikoak.

Oraindik gaur ez dakit ongi zergatik hautsi zen hura. Oso erreta ater nintzen baina beharbada arrazoin nahiko siniestroengatik hautsi zelako. Bapatean enfrentamentuak izan ziren eta harrigarriena da ez zela eztabaida politikorik izan gure artean, ez eta planteiamendu ideologiko konkretu bat ere. Dena ustekabea izan zen, oso iluna eta zikina.

—Lehen esan duzu lujo bat kontsideratzen zela literatura egitea garai hartan. Ez al zinen zanpatua sentitzen?

—Giro hark influentzi handi bat izan zuen denongan, uste dut, baina nola hala denok onartzen genuela pentsatzen dut. Ez nuke esango

giroak zanpatu ninduela, nik paper aktibo bat bainuen, baina kreaiziora lanak txorakeriatzat jotzen nituen eta uste dut denon buruetan zeudela beste ideia nagusi batzu: konpromisoa, sakrifizioa, e.a. Eta altortu behar dut giro honek bultzaturik iritsi nintzela politikara.

Baina bapatean gauza batetaz ohartzeko zara, zure prolema pertsonalak ez dituzula inola ere borroka horretan integratzen. Orduan ideia handi eta ederragatik borrokatzen ginen, baina «beste» alde, apaizak bezala. Hau uste dut izan zela gure belaunaldiaren erru handienetarikoa bat.

—Ondoren kazetaritza lanari ekin al zenion?

—Ez berehala, aurretik ikastoletan lan egitea pentsatu nuen eta hauxe izan zen niretzat denboraldi beltzetariko bat. Bi ikastoletan sartu nintzen eta berehalaxe bota ninduten bietatik. Ni «espainolista» nintzela zioten, eta nahiz eta nire lanean ongi erantzun, etiketa hori izanez gero ez nuen ezertxo balio haien begi aurrean. Oso gaizki igaro nituen hilabete hauak.

Beste lan batzutan ihardun nuen «EGIN» egunkarian hasi aurretik. Niri, egunkari honen ideia hasiera batetatik gustatu zitzaidan. Orduan bazegoen horrelako proiektu bat aurrea eramateko giro unitario bat, ezkerreko garai hartan nahiko baturik zegoen. Kondizio horik denok ezagu-

tzen genituen eta ilusio handia jarri genuen. Prolemek ez genituen hasiera batetik susmatzen, noski eta lana apasionantea izan da niretzat batzutan. Sartzerakoan ez nuen esperientziarik eta dakidana «EGIN»-en ikasi dut. Bultzakada definitiboa izan da hau eta, ez beharbada epe motz batetan, baina kazetaritzan jarraitzeko asmoak ditut. Hala ere «EGIN»-ekoa esperientzi frustrante bat izan da, oso frustrantea.

—Zaila egin al zaizu berriro krea-
zio lanean hastea?

—Zerbait esateko gegoa dagoenean ez da oso zaila egiten. Aitortu behar dut nire ustez idazlearen ofizioa falta zaidala, baina hau denbora pixka batekin, orduak sartuz, gaintuko dudala pentsatzen dut.

—Zure ustez emakumearen izakerak berezitasun batzu inplikatzeko al ditu literatura egiterakoan? Baldin ba daude zertan dautza?

—Honelako erreflexioak duela urte batzu hasi nituen, baina ez nituen lan praktikoez laguntzen, asko irakurtzen nuen eta roilo batzu montatzen nituen buruan. Banekien zein zen emakume bezala nuen «rol»-a, gizarte honek nolako funtzioak ematen dizkion emakumeari eta gizonezkoari, baina ez nekien emakume izateak berezitasun bat inplikatzeko zuenik ala ez. Horregatik orain dela urte eta piko emakumeek eginiko literatura irakurtzea erabaki nuen soil-soilik. Geroztik honela egin dut, baina, nahiz eta oso gauza majoak eta interesanteak irakurri, ez dut oraindik zailantza hau argitu. Badau-de, hala ere, ezaugarri batzu, xamurtasuna hain zuzen. Hainbeste emakumek ito dugun xamurtasun hori. Baina ez da hau bakarrik, xamurtasuna emakume zapalduaren eta tradizionalaren klitxe bat bezala ere erabili baita. Gainera amorrua eta gogorkeria ere gure sentimentuak dira eta honela azaltzen dira obra askotan. Orduan zertan datza berezitasun hori? Ez dakit dagoen eta nolakoa den, ez ditut susmo batzu besterik. Dena dela beste posibilitate bat edo behar bat dakusat, emakume idazleekin harremanetan jartzea. Guk egiten dugun literaturan berezitasunik baldin bada ez dut nik bakarrik aurkituko, talde lanean lortuko dugu.

—Nik esango nuke «Zergatik Panpox» oso pauso inportantea dela.

Emakumea idazten hasi da, eta bere arazo espezifikoak eta egunerokoak azalduz gainera.

—Bai, baina hau ere lojikoak da nolabait. Nire nobelan agertzen den pertsonaia egunerokoak da. Ez da nire kasua, baina bai nire inguruan bizi den emakume askorena. Badakit emakume guztiek ez dutela horrela erreakzionatzen, baina honelakoak ere egunero ematen dira. Bere senarra galtzen duen emakumea defentsarik gabe gelditzen da, ahulezia etengabea eta orduan gizonaren orde zaurra edo beste pertsona bat jartzen du, bere autonomia bazter-tuz. Deskribapen kotidianoa batetan sartu dut, baina ez dut irtenbiderik markatzen.

—Liburu honek gizonaren irudia erasotzen al du zuzenki?

—Ni marmorezkó gizon baten irudia egiten saiatu naiz. Hori propio egin dago, horrela ikusten baitut inguruan. Orain, hala ere, ulertu ditut beste gizonezko batzuren jokabideak, emakumeen arazoak ulertzen dituztenenak, hain zuzen. Hauen postua eta tokia oso inkomodoa da, baina normalki gizona garai-le eta zantpatzaile da, marmorezkoa. Gizonezkoak badu gainera oso barnean libertate sena eta emakumeak ez berriz. Horregatik emakumeak pargatzen du, berriro, oso garesti gizonaren sen hau. Baina ez dut kontra-proposamen bat egin izan nahi, eredu feminista bat presentatu nahi.

—Hizkuntza oso kotidianoa da eta ez du prolema handirik planteiatzen ulertzeko orduan.

—Nik ez nuen gauza zail eta pedante bat egin nahi. Ez nuen hizkuntzan sakondu nahi, beste gauza batzu ikertu nahi nituen, emakumea, literatura, baina ez hizkuntza. Esan nahia ongi ulertzen bada ontzat hartzen dut eginiko lana.

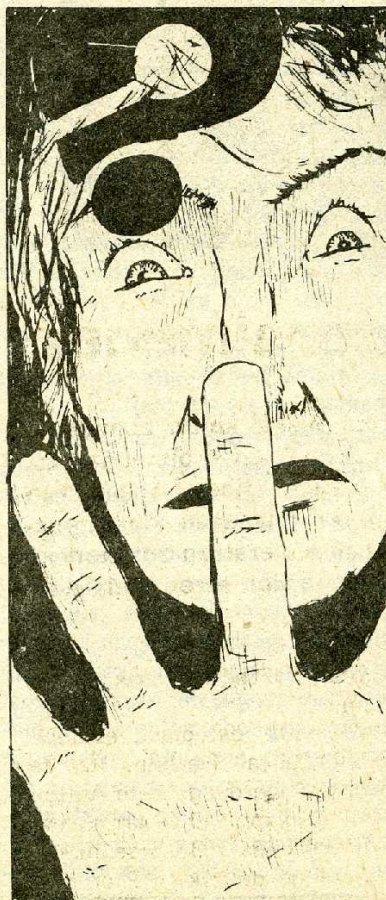
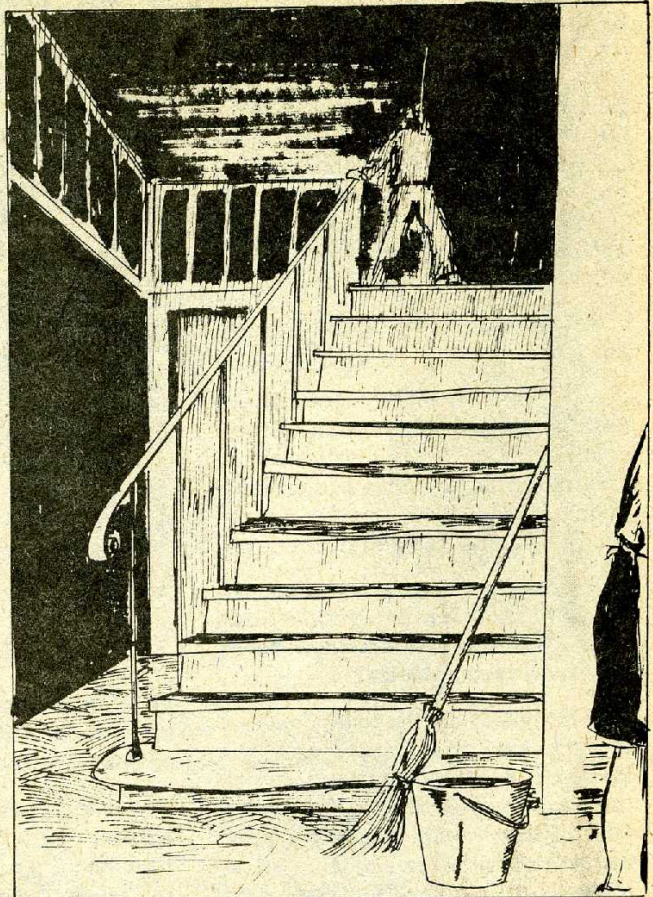
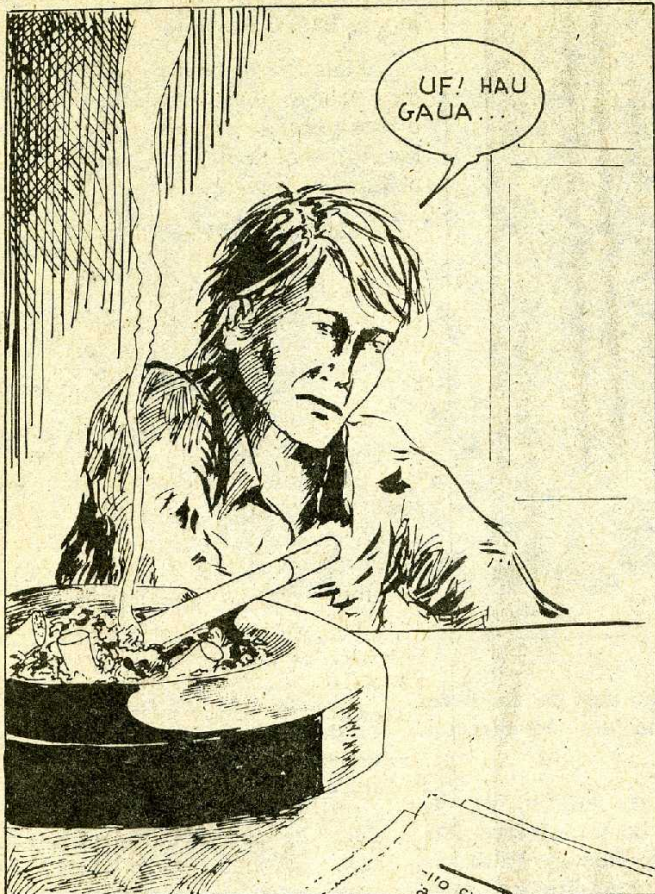
—Ametsaren deskribapenean eta beste momentu batzutan prejuiziorik gabeko hiztegia erabili duzu.

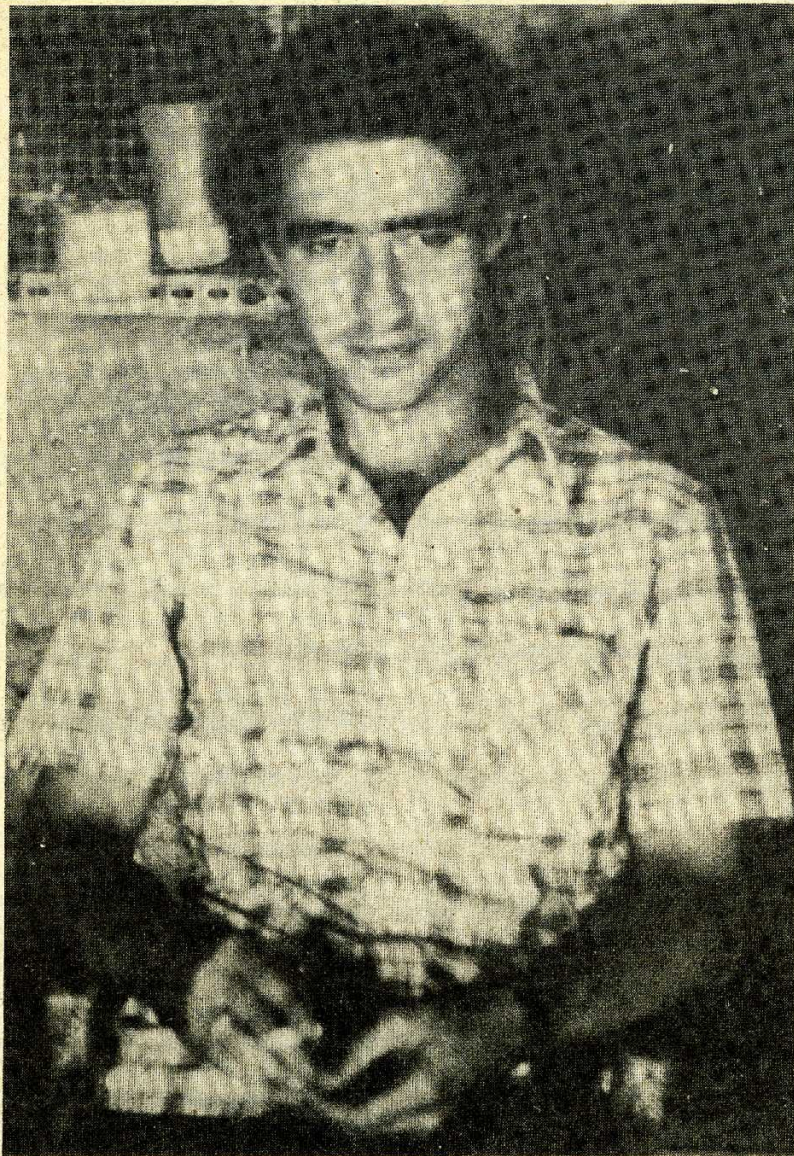
—Bai, eta ez da batere erraza izan niretzat. Gizonezko batek egiten badu kritikak eta iskanbilak izaten dira, baina emakume bat baldin bada egilea gehiagotu egiten dira. Beldur pixka bat banuen, baina azkenik gogoz eta konbentziturik egin dut. Batzuren ustetan zarpail xamorra izango da beharbada.

Honaino Arantzarekin. Orain Panpox ezagutzea tokatzen zaizue oraindik ezagutzen ez duzuenei. Oso maiz, eta euskara ikasteko testu erreakzionarioak irakurtzen dira. Obra honetan kotidianotasunak eskaintzen dituen erraztasunak aurkituko dituzu eta emakume baten mundua eta arazoak ezagutzeko aukera izango duzu, euskaraz gainera. Hainbeste «SANTO VARON»ek osatzen duen herrian emakumea idazten hasi da pixkanaka.

PELLO LIZARRALDE

Eskizofrenia

gotzon alemanen oroimenez

Maiatzaren 7an hasi eta 20an amaituz euskal kultur hamabostaldi bat ospatuko da Donostian Gotzon Alemanen oroimenez Sto. Tomas lizeoko euskal kultur taldeak antolatutik. Hamabostaldiaren barruan eramango diren ekintzak ugariak dira eta esan liteke, euskal kulturaren hesparruan adarrik zabalenak aukeratzen saiatu direla, zenbait kultur gairen ausentzia nabarmena den arren, hala nola folklorea. Egitaraua honoko hau izango da:

—Maiatzak 7, astelehena: elebitasunaz mahai ingurua. Gaia berez interesgarria bada, are gehiago elebitasunaren lehen aztarnak nolabait agertzen ari direnean. Partaide EKN, UZEI, ikastolen federazioa eta Euskaltraindia. CAP en Hitzaldi aretoan ospatuko da, Jexux Mari Mugika

moderatzaile izango delarik.

—Maiatzak 10, osteguna: audiobisualitatea Euskal Herrian. Itzalita dabilen gaiak ihardungo dute Antton Olariaga, Gotzon Etxeberria eta Edorta Kordik Iñaki Beobide moderatzaile izango delarik CAP en era-

kusketa aretoan ospatuko da mahain inguru hau, 8 etatik aurrera.

—Maiatzak 11, ostirala: Sto. Tomas lizeoko areto nagusian dantzaldi bat ospatuko da HOTS taldearekin, hamabostaldiak ere umorea eta alaitasuna behar baititu.

—Maiatzak 13, igandea: Donostia alde zaharreko antzoki zaharrean (teatro Principal). Intxixu antzerki taldearen ihardunaldia bere azken obrarekin. Antzerkizaleek edukiko dute nora joan.

—Maiatzak 15, asteartea: Euskal kazetaritzaz mahai ingurua. Hainbat eta hainbat aldiz krisisan dagoela esan den euskal kazetaritzaz ihardungo dute ZERUKO ARGIA, GOIZ-ARGI, JAKIN, EGIN eta DEIA, guztien moderatzaile Joxe Ramon Beloki izango delarik. Mahai ingurua argigarria izango da segurki. Donostiako CAP en hitzaldi aretoan ospatuko da 8etatik aurrera.

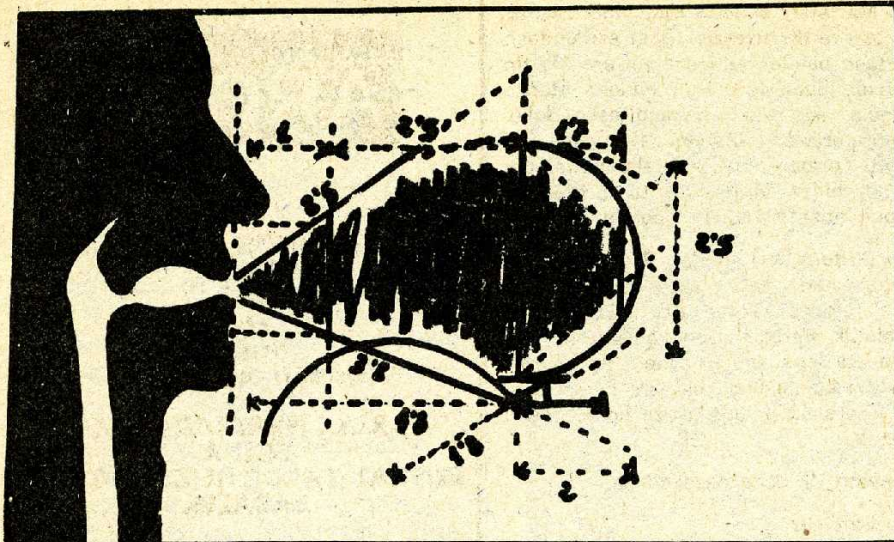
—Maiatzak 16: euskal filmak proiektatuko dira CAP en hitzaldi aretoan. Filmak Antton Ezeizak, Koldo Izaglirrek e. a. prestatutakoak izango dira eta filmen artean «Konstituzioa», «Ikastolak», «Bilbo eta Kutsadura», «irudi animatuz egindako» «ekialdeko izarra» e. a.

—Maiatzak 19, larunbatez, jaialdi ikaragarri bat ospatuko da Donostiako polikiroldegian HAIZEA eta IZUKAITZ taldean partaidetzarekin. Euskal kantagintza krisisan dagoela uste dutenei, ustea deuseztatuko die jaialdiak bi taldeek egungo giroarekiko egokiera on bat azaltzen baitute, HAIZEA eta IZUKAITZek Bilbon, Bergaran eta Gasteizen emandako jaialdiak gogoan ditugularik. Jaialdi hau HAIZEAREN diska berriaren aurkezpena izango da Donostian.

—Maiatzak 20, igandez euskal jai nagusi bat ospatuko da Sto. Tomas lizeoan haur, ikasle, irakasle eta gurasoei. Euskal jai honetan bertso-lariak, abeslariak, pilota partiduak, taberna e. a. edukiko ditugu, eta hamabostaldiaren amaiera izango da.

Euskal kulturak behar ditu hone-lako hamabostaldi eta ospakizunak, eta guzti hauen gainetik esperantza jartzen dugu.

Sto. Tomas lizeoko EKT

yon etxaideri erantzuna

ALFONSO IRIGOYEN

Jon Etxaide-k galde bat zuzentzen dit Zeruko Argia astekarian —1979 martxoak 18—, dato bat ematen didala, Antxiko pertsona izenaz. Oso pozik azalduko diot neure pentsatzeko moduaren arrazoia, ene lagun zahararen oharraz aberastua eta neurri baten bederen zuzendua.

Aspaldi seinalatu zuen gure artean L. Spitzer-ek «prov. mod. parla franchisco "parler français"» balio adierazkorreko forma zela, ikus «Les diminutifs basques avec —ch—», RIEV XXV (1934), 353-359 orr.

Erdi Haroko dokumentazioa esku artean erabili izan duenarentzat nabarmen denez zenbait jende izen pertsona izen bezala erabili izan da. Hala ditugu:

Espagnoi (1131, Doc. Rep. Ebro, II, dok. 164).

Alaman Sancti Antuli; Francese cabater; de Siresa: Nauarro; de Acin: Francho de Castelo, ikus A. Ubieto Arteta, «Sobre demografía

aragonesa del siglo XII», Estudios de Edad Media de la Corona de Aragón, vol. VII, Zaragoza 1962, 578 orr. eta hurrengoak, dok. II, 1137 urtekoa

Don Franco de Alvar (1166, Antonio Ubieto Arteta, Cartulario de Santa Cruz de la Serós, Valencia 1966, dok. 35); freyre Franco Gil d'Olit (1299, El gran pr. de Nav., dok. 549). Gogora ekarri behar dugu Franco eta Francese momentu hartan elkarren leihan bizi ziren forma zaharra eta berriagoa besterik ez direla.

Episcopus Espag[n]ol in Oloron (1144, Doc. rep. Ebro, III, dok. 354); Espainnol et omnes alii (1148, Id, dok. 367); vinnam de Espanol (sic) ierno de Petro Michaelis Calbo (1213, El gran pr. de Nav., dok. 147) domnum Espanoil (sic) filium domni Garsie Espainol de Sarria (1242, id, dok. 295).

Ez gara sartuko Americo Castro eta abarren ondorik Manuel Alvar-ek hitz horrezaz Aragoiko dokumentazioa oinarri duela eman dituen ar-

gitasunetan (1). Edozein modutan ere argi dagoena da nafarrek ez zutela bere burua espainoltzat eta horren sustraiak aspaldiko finkaturikakoak ziren.

Yo Frances Alcait (1320, Agustín Ubieto Arteta, «Documentos para el estudio de la Historia aragonesa de los siglos XIII y XIV: Monasterio de Santa Clara, de Huesca», Estudios de Edad Media de la Corona de Aragón, vol. VIII, Zaragoza 1967, 547 eta hurrengoak, dok. 59); Francisci de Bastida (1327, id, dok. 65), hipokoristikoa; como procurador del dicto Franzes (1309, id, dok. 52); yo dicta Aragonesa (1309, id, dok. 52); dona Francisca de Albarrazin (1345, id, dok. 88).

Yo Frances Guillem escrivano notario publico et iurado del conceillo d'Esteilla (1290, El gran pr. de Nav., dok. 512).

Ego domna Francescha, filia de don Petrortinnos de Castillon et de domna Iordana (1199, Agustín Ubieto, Documentos de Casbas, Valencia 1966, dok. 16).

Francisco Martiniz (1265, M.ª Isabel Ostolaza, Colección Diplomática de Santa María de Roncesvalles [1127-1300], Pamplona 1978, dok. 199).

Francisco de Contamina (M.ª Luisa Ledesma Rubio, «Proceso de las Cortes de Maella de 1404», Estudios de Edad Media de la Corona de Aragón, vol. IX, Zaragoza 1973, 589 orr.); Francisco Perez del Roy (Id, 591 orr.).

Dokumentaziotik argi ikusten da Francisco formakoak geroago sarturikakoak direla eta izan ere egungo egunean Ifar Euskal Herrian San Frantses da euskaldunen artean oraindik saildu izen bezala korritzen duena.

Ene lanean —«Algunas consideraciones sobre onomástica personal vasca», Euskera XXII (1977), 583 orr.—, Jon Etxaide-k seinalatzen duenez, hurrengo hau diot: «Antxi-ko... no es otra cosa que Antxi más el sufijo -ko de diminutivo». «El nombre de persona Francisco, de difusión relativamente tardía en el País Vasco, no pierde en ningún caso, precisamente por dicha causa, la consonante inicial y así tenemos los conocidos Batxi/Patxi, Patxiko, Praisku, femenino Pantxika, etc.».

Jon Etxaide-k ematen didan leku-kotasuna hau da: Azkue-k bere Hiztegi nagusiko **liro** hitzean eta «Particularidades del dialecto roncales», **Euskera** XII (1931), 403 orr., **triste** hitzean frase berdina biltzen duela. Honela dio erdal itzulpen eta guzti: **begiak liro zazkan atzo Peiok, argi Antxikok** «Pedro tenia ayer tristes los ojos, Francisco alegres». Dato hauek **Egan** aldizkarian biltzen ditu, 1-6 (1976), 27 orr., 36-garren nota, «Jaun done Antxiko Xabierrekoren maiñada» titulutzat duen artikuluan.

Gorago aipaturikako artikuluan nioena Jose Maria Satrustegi-ri egini niko karta batean gehiago argitzen dut, orain baitut **Batxi / Patxi / Patxiko** direlakoak egun **Frantzisko** edo **Praisku / Fraisku** izenei bada gozkie ere, lehenago ez zela horrela eta gurutzatza etorri direla. Honela dio kartak eta osorik kopiautuko dut, harira baitator:

«Adiskidea:

» Euskaltzaindiaren azkenengo batzarran, martxokoan, **Baticon** deituraz egin zenidan galdera gogoan harturik agian hurrengo hipotesisa egin daiteke, gero bestelako dokumentazioak egizta edo ezeztza dezakeena:

» Bilbon bada **Matiko** izeneko hauzoa Udalararen gaineko aldetik. Abadino-n bada **Matiena** ere, bukaeran genitibo edutezkoa eta artikulua argi eta garbi di-tuela, eta, ezaguna denez, Bizkaian lehenengoaren marka **-en** da haserako **-r** gabe. **Mati** pertsona izena. **Marti** formarekin zer ikusia duena, hartu behar dela oinharri bezala ez dago zertan du-da egin, batez ere kontuan izanik Maria Angeles Larrea-ren **Caminos de Vizcaya en la segunda mitad del siglo XVIII**, Bilbao 1974, 277 orr., delakoan ikus dai-tekeenez **Barrera de Mati** agertzen de-la: «La segunda (barrera), cerca de la casa de «Mati», contigua al puente de este nombre, de la anteiglesia de Aba-diano». «Para la segunda (barrera), la de la casa de «Mati», y para su puen-te, a...».

» **Marti**, ordea, **Barti** forman ere doku-mentatzen da, beste izen batzuetan ere agertzen denez. Ikus **Johan Barti de Cu-rigoayn** (1366, PN-XIV, FEst., 606 orr.), **Esteilla, en el Mercado Viejo**.

» Izen horrek **-ko** sufixoa eskuratuz gero **Matiko** edo **Batiko** forma hartzen du, eta beste elementu adierazkor ba-tez **Batikon**. Gogoan hartu **Enneco**, lati-nez nominatibo bezala hartzen zenaren ondoan Erdi Haroan **Ennecone** ere, aku-satiboaren ondotik datorrena, dokumen-tatzen dela, eta zenbait izenetan biga-rren tipokoa balio adierazkorrez erabili izan dela, bukaera sufixo gisa hartuz.

» Beste alderdi batetik **Batiz** patroni-mikoa egun deitura ezaguna da.

» **Marti**-ren ondoan **Mati** agertzea ez da batere harritzekoa, batez ere gogoan hartzen baldin badugu egun ere **Martin** sufixoa duen formaren ondoan **Mattin** dugula, edo eta lehenago asko doku-mentaturikako **Matxin**. Normala zen **Matti** formaren despalatalizazio sinple baten bidez **Mati** bilakatzea, **Matiena** toponimoaren kasuan dugunez.

» Deitura hori duenak, **Baticon** alegia, ardura hartu behar luke non duen az-ken jatorria jakiten eta toki haretan oraindik **Batikon** izeneko etxerik den edo eta lehenago izan den. Baina ezer jakiten baldin badu niri ere berari bes-te interesatzen zait gauza horren berri izatea.

» Hori da esan dezakedana.

» Bihotzez,

» Alfonso Irigoyen.

P.S. Jakina, **Bati** erak aldamenean **Batti** izanez gainera **Batxi** ere izan ze-zakeen. Egun, ordea, azkenengoa **Patxi** forman ezagunagoa da, agian, **Frantzis-ko** delakorako erabilirik. Gurutzatze bat gertatu da, agian, historian zehar, **Frantzisko** forman agertzen den aldae-ra oso berandukoa baita gure artean, **Marti / Martin** direlakoekin konparatu-rik».

Badirudi **Antxiko** delakoarekin bes-te horrenbeste gertatu zela Euskal Herriko egal batean.

Jakin dudanez Markina Etxebarrin bada **Antxi** izeneko toponimoa, per-tsona izenetik datorrena, noski. Bai-na Bizkaian, eta beste hainbat es-kualdetan berdintsu, ez luke inork **Fraisku** izenaren pareko hartuko.

Hastapeneko **f**- kontsonantearen tratamenduaz «En torno al topónimo **Fila Ruuia** de 1215 y 1216», **FLV** (1977), 235-238 orr., artikuluan mur-giltzen naiz eta baita «**Eneko** per-tsona izenaren jatorriaz zenbait ar-gitasun» titulua duenean ere. Nola-nahi dela **f**- delakoak ondorik beste kontsonante bat baldin bazuen ez zen kontsonante multzoa izatera iri-tsi, hitza bokalez hasirik inoiz gel-ditzen ez zela. Gurutzatzeetan mun-du adierazkorra eta analogikoa du-gu, ordea.

[1] Manuel Alvar, **Teoría lingüística de las regiones**, Barcelona 1975, «Español (Precisiones languedocianas y aragonesas)».

EUSKALDUNON ALDIZKARIA

lehengo
oraingo
eta
betiko
astekari euskalduna

HERRIAK HERRIARENTZAT EGINA EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT ZABALIK

HARPIDETZA

1979rako.

Barruan 1.900 pta.
Atzerriko herrietan 2.400 pta.
Airez. 3.800 pta.

Zeruko Argia
Okendo, 22
DONOSTIA

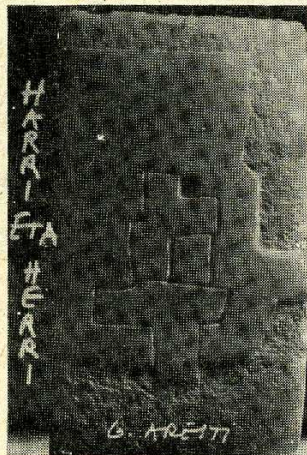
Jaun-andreok: astekari hau astero
nahi nukeela adierazi nahi dizuet
orri honen bidez.

Izena
Deitura
Helbidea
Herria
Prob.
Adina
Ogibidea
C/C. Nom:
Zenbakia

MAIATZA 6-13

LIBURUAK

HARRI ETA HERRI, EUSKAL HARRIA, HARRIZKO HERRI HAU, Gabriel Aresti. **LUIS HARANBURU, HARRIA LIBURUAK.** 350, 300 eta 375 pta. bakoitzak.

Bazen hiru liburu hauk birargitaratuak ikusteko garaia; Cervantesen heriotzaren oroipenez ospatzen den Liburu Egunak ekarri digu aukera hori. Orain ez du inork aitzakirik, Arestiren poemak ezagutu gabe jarraitzeko. Beren garaian bezalaxe argitaratu dira, eta horretan kontu gehiago izan zitekeen agian, bai euskarazko partean eta baita gaztelarazkoan ere dauden inprentako hutsu-neak zuzentzeko —eta ez gara ari Arestik, batez ere EUSKAL HARRIAN, erabiltzen duen ortografia bereziak—.

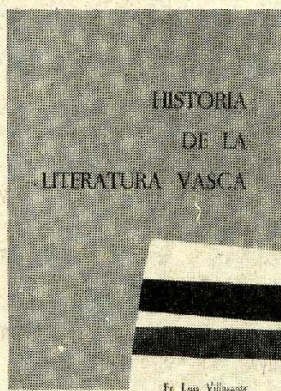
CONFLICTO LINGÜISTICO EN EUSKADI, Euskaltzaindia. EDICIONES VASCAS, 216 or., 500 pta.

Duela aste batzu atera zen euskaraz liburu hau, HIZKUNTZ BORROKA EUSKAL HERRIAN izenez. Orain gaztelarazko itzulpena dator. Jakina denez, euskararen gorabeherei buruzko estudioa da, hau da, bere galtzea, konserbatzea eta berreskuratzea aztertzen duena. SIADECOK egin du Euskaltzaindiak bultzatirik eta LAN KIDE AURREZKIAREN finantziaketaz.

HISTORIA DE LA LITERATURA VASCA, Luis Villasante. ARANZAZU. 487 or., 650 pta.

1961ean argitaratu zen lehen aldiz liburu mardul hau. Oraingoa birargi-

talpen zuzendu eta osatua da. Baina gauza bat ez da aldatu, ez: hizkuntza hain zuzen. Zergatik ez euskal literaturaren historia euskaraz idatzi? Dena dela, hemen euskal literaturaz ongi dokumentatzeko —eta horretarako da bereziki— liburuak.

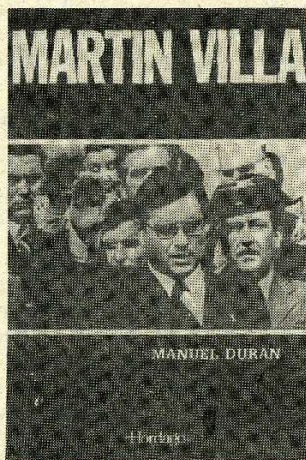

EUSKARAREN EBANGELIO ETA APOKALIPSIA, Anonimoa. TXERTO. 90 or., 275 pta.

Bueno, barkatuko diguzue denok Ebangelio eta Apokalipsi hau Marc Legassek —liburuari hitzaurrea egin dionak— edo dena delakoak Izaroko uhartean aurkitu duenik sinesten ez badugu. Lanak badu originaltasunik. Hala ere, euskararen izorrame-na eguneroko lanean sentitzen dugunok honelako kantuek pixka bat aspertu egiten gaituztela aitortu behar.

PSOE ETA EUSKAL ABERTZALETASUNA, Joxe Azurmendi. HORDAGO. 153 or., 300 pta.

Bueno, tranpa txikitxo bat dago liburu honen azalean: PSOE ETA ABERTZALETASUNA titulopean egungo edonork gaurko PSOE eta bere jende errepresentatiboena —Mugica Herzog adibidez— aurkituko dituela usteko du, baina ez da horrela. 1894etik 1934eko PSOE aztertzen da bakarrik. Dokumentuetan oinarrituz, Joxe Azurmendik urte horietako PSOEtarren abertzaletasun izpirik eza eta euskal arazoarenganako konprentzio eza azaltzen dizkigu.

MARTIN VILLA, Manuel Durán. HORDAGO. 238 or., 450 pta.

Martin Villaren bizitza eta ekintzei buruzko liburu bat idaztea, nahiz eta ia ez eduki gure kaleen —eta etxeen— zaindaria bezala, oraindik ere oso gauza oportunoa dela dudarik ez. Horixe da juxtu liburu hau. Ez du ezer berririk aportatzen, bakar bakarrik han eta hemen barreiaturik

zeuden Martin Villaren ekintzei buruzko informazioa bildu. Egilea, Manuel Durán, kazetaria da, eta Martin Villa bezalaxe, Leongoa berez.

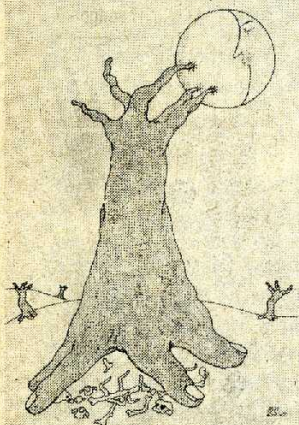
EL PRIMER NACIONALISMO VASCO, Juan José Solozabal. LUIS HARANBURU. 374 or., 650 pta.

Liburu hau tesis batetan oinarritzen da; honen izena: «Industrialismo vasco y Conciencia nacional. Implicaciones sociales e ideológicas del Industrialismo Vasco en la segunda mitad del Siglo XIX». Eta titulo luze honek adierazten du hobe-kien lanaren ardatza, Euskal Herriaren industrializatzea nola eman zen, honek izan zituen ondorioak —langileriaren eta bere erakundeen sortzea eta foruen krisisa— eta azkenik abertzaletasunari forma eman zion Sabino Aranaren ideologiaren azterketa dira liburuan desarrolatzen diren gai nagusiak. Egina dagoen moduagatik, nahiko maila espezializatu-koa gertatzen da liburuak.

GAUZETAN, Koldo Izagirre. USTELA. 71 or., 150 pta.

Arboletan, elurretan, teilatuetan, izarretan, uretan eta burdinetan —hau da, GAUZETAN— ibili da Koldo Izagirre. Eta guzti horietan jaso du poesiaz beteriko bere prosa. Pena, ordulaurdenean irakurtzen dela, eta behin baino gehiagotan irakurri daitekeen arren, gutxiegi gertatzen dela.

GAUZETAN

Koldo Izagirre

ALDIZKARIAK

futbolistas

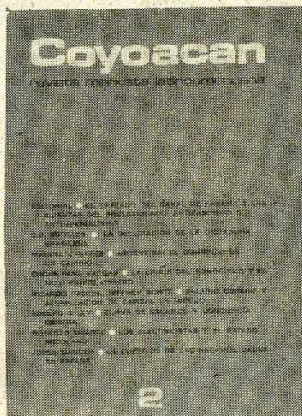
FUTBOLISTA, revista de la asociación de futbolistas españoles. 1. zenbakia, 1979ko apirila.

Indartsu dabilta futbolistak. Huelgaren ondoren, aldizkari hau ateratzen hasi dira. Normala denez, lehen zenbakia gertakizun horri buruz doa gehienbat: zergatik eta nola egin zuten huelga, prentsak zer esan zuen horri buruz, zenbait futbolisten eritzia... Badu sekzio bat, «A media voz», formaz CAMBIO 16en «De buena fuente» bezalakoxea dena. Gainerantzean erreportajea —zenbaki honetan futbol alemanari buruz—, eritzizko pagina —Isabel Tenaillek idazten du oraingoan—, umorezko orrialdea —Martínmorealesek—, zuzenda-

riari gutunak etabar. Oso paper onean inprimatua dago eta kolore eta guzti. Nonbaitetik lortzen dute dirua.

IKASTOLAK, SEASKA, 7. zenbakia. 1979ko martxoa. 5 libera.

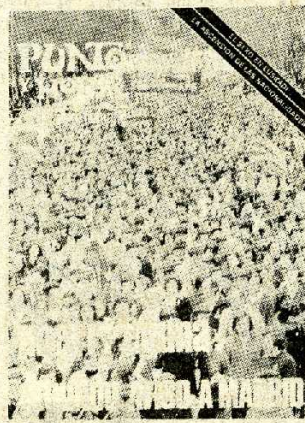
Udalekuei buruz eta SEASKAK martxan jarri behar duen 5 liberako kanpainaz doa zenbaki hau. Iparraldeko ikastolek orain ere ez dute oso ondo ibili behar eta berriro ere dirua biltzeko kanpaina bat egin beharrean dira. Beste informazio bat SEASKAK alkate eta kontseilariak bidali dizkien gutunei buruzkoa da. Iparraldeko ikastolek beren eguna ekainaren 24ean Arangoitzen ospatuko dutela ere esaten dute.

COYOACAN, revista marxista latinoamericana. Ed. EL CABALLITO. 2. zenbakia. 1978ko urtarrila-martxoa.

Urtebete baino gehiago da zenbaki hau atera zela, baina hala ere, zenbaki berriagorik aurkitzerik izan ez dugunez, hemen jartzen dugu. Mexicon argitaratzen da hiru hilabetetik behin aldizkari hau. Interresgarria da baina oso pixua, era honetakoekin gehienetan gertatzen den bezala. Panama, Brasil, Argentina, Mexico etabarretako egoera politikoari buruzko artikuloko ditu eta baita Estatu Espainoleko nazionalitateen arazoari buruzko beste bat ere. Ez dakigu zeintzuk ateratzen duten juxtu aldizkaria, baina joera trotskistakoak direla garbi dago. Liburutegi batzutan saltzen da, baina bestela helbide hauetara eska daiteke: Roberto Iriarte, Apartado 65-236, Mexico, 8, D.F.

edo Jorge Dauder, Zaragoza, 21. Badalona (Barcelona).

PUNTO Y HORA DE EUSKALERRIA, 1979ko apirilaren 19tik 26ra.

Zenbait hilabeteren ondoren, berpiztu da PUNTO Y HORA. Eta itxuraldatu ere bai: periodiko paperean ateratzen da. Gaien aldetik berri, orain arteko hiru zenbaki hauetan behintzat, politikak du toki nagusia. Gero badira firma batzu —Lezaun, Rafael Castellano, Txillardeg...—. Eskutan dugun zenbakian Aberri Eguna eta aste santuan Gasteizen ospaturiko sexuari buruzko ihardunak dira gai nagusiak. Gauza batetan ez da aldatu lehendik PUNTO Y HORA: euskararen urritasunean. Eskutan dugun zenbakian, 50 orrialdeetatik, hiru eskas.

DISKOAK

SENTIMENTUEN HAUSPOZ, Imanol eta bere taldea. 12. diska eta kaseta. 500 pta. bakoitzak.

Berriro Imanol, eta orain talde batek lagundurik. Katak, Mikel Arregi, Lauaxeta, Bikila, beste kanta batzu ere eskaini izan dizkion Bilboko langile batena, etabar dira. Kanta desberdinak ez bakarrik autoreen aldetik, baita kanta bakoitzaren izatearen aldetik. Guztiak batzen dituenak, nahiz eta hau ere desberdina izan bakoitzean, musika —oso kalitate itxurazkoa duena— eta Imanol beraren ahotsa dira.

IHARDUNAK

Ekologi Astea Erreterian, maiatzaren 5etik 13 ra. 5ean, arratsaldeko 4.30etan, Telleri-aldean, hurrentzat festa ekologikoa: jokak, antzerkia, musika, deporteak, merienda... 6an, Fotoen Rallya, Erreterian eta bere izadiari buruz; informazio gehiago, URDABURUN. 7an Ekologiari buruzko hitzaldia, diapositibaz lagunduz, iluntzeko 8etan, XENPELAREN; ARANZADI taldekoek emango dute. 8an Euskal Herriko basoen arazoaz hitzaldia; «Pinus Insignis»-ari buruz egin den estudio baten azalpena egingo dute ARANZADI taldeko batzuek; 8etan izango da, ALAMEDAko zinean. 9an, basoen dokumentalak XENPELAREN. 10ean Felipe Uriartek Peruko espedizioari buruzko filma eta Joseba Olaziregik Erreterian eta honen basoei buruzko emango dituzte. 11n, espresio plastikoaren eguna: muralak, ekologia gaitzat arturik, marrazkiak etabar egin ahal izango ditu nahi duen guztiak. 12an, Alamedan, PASAI espresio taldeak sketx batzu egingo ditu. Arratsaldean hauzoteko lorategiak konponetzea. 13an, egunpasa ekologista Liztorretan: akordeoi, txistu, tobera, txalaparta, bertsolariak, dantzariak, taberna... eta ongi pasatzeko behar den guztia.

Aste guztian zehar, XENPELAREN, erakusketa audio-bisuala, rallyko argazkiak, liburu eta aldizkari ekologistena, taberna, etabar.

jainkozko lagun katolikoak

(infernuko deabru akolitoak)

AÑEGI

Barka zazue bainan
ba dut nahiko kezka,
minez baitadukat
bihotza gainezka.
Zuek entzuterik ezin
dezaket nik eska,
hala ere aitortu nahi dut
daramadan pesta,
barren hau lasaitzeko
beste erarik ezta.

II

Lantokian hainbat otso,
etxean bi azeri,
sos dena kentzeko prest
dakarzkienari.
Lagun ezak jarri nau
ardotan igeri,
maiterik ez dut bainan
ardoa ugari;
lagun hau nork ukatu
ezer ez duenari!

III

Hauxe bakarrik nuen
guztizko morroia,
nire lan egiteko
egizko arrazoa.
Garai bateko poza
dut malko-galoia,
katakumea baitzait
bihurtu leoia,
berau haztekin joan zait
betiko sasoa.

IV

Gazte indarrak oso
bazterturik naute,
orduko arintasunak
gaur ditut neke,
zutik ezin egon da
hala ere ezin bete,
lehenago eroskaitza
orain salgai merke,
bihotza hasi zait
hobi baten eske.

V

Edariak hartu nau
gaitzaren tarteko,
min kentze guztia dut
niretzat kalteko.
Edan gabe gauza ez
oinazea ahazteko,
handiglia baita
edaria uzteko
erarik ba ote da
inpernu hau hausteko.

VI

Norbaitek jasoa du
hain zorrotz egina,
berrogei urtetako
izerdi ahalegina.
Baztertu ez dudalako
nire ardo grina
agertu dute niri
barkatu ezina:
lantokitik bidali...
Ai, zein dudan mina!

VII

Ettxera joan eta
nolako adarrak,
zein arantza zorrotzak
lehenagoko izarrak!
Ez ditu asko alaitu
nire poz beharrak
nahiz bapo zurrupatu
lortu diru hondarrak,
ez du, hoientzat, askorik
balio negarrak.

VIII

Lanean lekuri ez,
etxean arrotza,
gogorkeriak hartu
baitie bihotza.
Jasoa besteek jan eta
eskatzeko lotsa,
nagusien saria:
gaitzeste hutsa,
bestek aberasteko
izan da morrontza!

IX

Ezin, mutillak, niri
barkatzen ohitu!
Zuen ustelkeria
ezin da ahaitu.
Deabruak zuenganako
asmoak balitu,
nahizta bihotza haseran,
beldurrez zatitu...
Adiskide zarete
eta ez larritu.

X

Barkatuko ahal dit
goian dagoen amak
hemen, bihotz mindurik,
garbiro esanak.
Zuentzat izan dira
gaurdainoko lanak,
ardo pixkaren trukez
hain zintzo emanak,
jaso duzuen horrek,
txit on egin... jaunak!

Euskara ikasi: Gurasoek haurrei, ala... haurrek gurasoei?

Eskolara lehen eta ikastolara geroago, haurrak gurasoen eskutik joan izan dira.

Haurrak ikastolan EUSKARA eta EUSKAL KULTURA ikasten ditu.

Baina gero, etxean, zer? Haurrok gurasoak baino trebeago direla askotan. Nola landuko dute ordea euskara, gurasoak etxean erdaraz hitzegiten badiete? Ez al da ba etxea lehenbiziko eskola?

Gurasoak, haurrekiko erantzukizun bazter ezina du gure herrian: euskalduntze, alfabetatzea...

Oraingoan gurasoek, hamgarria bada ere, haurren eskutik, ikastolara joan beharra dute.

Euskara indarberritzearen alde
CAJA LABORA leko gizarte ekintza saila.

CAJA LABORAL POPULAR
LANKIDE AURREZKITA

EUSKADIko KUTXA

Gure herriaren nahi eta izpirituaren arauera dihardugu

Horrexegatik, hain zuzen, Gipuzkoako 100.000 familiatik gora gutaz fidatzen dira.

Gipuzkoan bizi diren familia guzientzat, soluziobide aproposak sortzen ditugu beren Aurrezki, Kreditu, premiak... etab. konpontzeko.

Gure herriaren nahi eta izpirituarekin zerikusi estua duten hainbat ekintza ere burutzen dugu. Horrela, gure lurralde

honetako kultur, folklore eta kirol adierazpenetan parte hartzen dugu; euskal kulturaren aldeko ekintzak bultzatu eta babesten ditugu (liburu argitalpenak, literatur txapelketak, margolaritza txapelketak, kontzertuak eta koralak, hitzaldiak eta kultur asteak...) eta Euskal

Hiztegi Arauemailearen argitalpena bezelako proiektu garrantzitsuak burutzen ditugu.

**LA CAJA TRABAJA POR GUIPUZCOA
Y PARA LOS GUIPUZCOANOS.**

